

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินนทร์บุรี
จังหวัดปราจีนบุรี**

**การค้นคว้าอิสระ
ของ
จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง**

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**

เมษายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PUBLIC PARTICIPATION IN MAKING LOCAL DEVELOPMENT
PLANS OF MUEANGKAO SUB-DISTRICT MUNICIPALITY IN
KABINBURI DISTRICT, PRACHINBURI PROVINCE**

Julaluck Kobuaklang

**An Independent study submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration**

April 2017

Copyright of Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. 2559. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ: รศ.ประชัน คะเนวัน ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ 132 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9874 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ 2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ รองลงมา คือ ควรมีกลยุทธ์ที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมให้มากขึ้น และให้ความสำคัญในการจัดทำแผน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนให้มากขึ้น ตามลำดับ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน แผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลเมืองเก่า

ABSTRACT

Julaluck Kobuaklang. 2016. *Public Participation in Making Local Development Plan of Mueang Kao Sub-district Municipality in Kabinburi district Buriram Province*. Degree Master of Public Administration. Associate: Professor Prajan Kanawan Dr.Tanyarat Putipongchaichan 132 pages

The purpose of the research was to study public participation in making a local development plan of Mueang Kao Sub-District Municipality in Kabinburi district Buriram Province in four aspects i.e. decision making, Operation, benefit, and evaluation. The sample consisted of 357 informants who were purposively selected from the population in the target Area via Krejcie & Morgan's table. Moreover, they were proportionally gathered from villages by using simple random sampling. The study tool was a questionnaire with three parts i.e. checklist, six-rating scale and open-ended questions with the reliability of 0.9874. The basic statistics employed in this study were percentage, mean and standard deviation. The study results revealed that:

The sample's participation in making local development plan of the research area was overall found a moderate level. Having considered each aspect, it showed that evaluation was ranked at a low level. The other two aspects were found at a moderate level. Moreover, benefit was ranked at the average highest level and was followed by decision making, but evaluation was ranked at the average lowest level. For their opinions and recommendations, the respective topics were mostly recommended: There should be public knowledge and understanding about the preparation of local development plans to the public, followed by the participating in community of people should be more encouraged, the plan making should be emphasize, and the related institution should be more participated in plan making, respectively.

Keyword: Public Participation, Local Development Plan, Mueang Kao Sub-District Municipality

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาช่วยเหลือ ให้การแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวน ที่ปรึกษาหลัก ดร.สุธิศักดิ์ ผอ.คสท. ที่ปรึกษาร่วม และ ดร.วิษณุ ปัญญาองค์ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงาน ในการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ พันจ่าเอก พิเศษ คำจจร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองเก่า และอาจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์ ผู้ช่วยคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และสมาชิกทุกคนในครอบครัว รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกคน ที่เป็นกำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนร่วมห้องเรียน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกคน เพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ช่วยส่งเสริมให้กำลังใจเสมอมา และขอขอบคุณผู้บริหาร พนักงาน เจ้าหน้าที่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกๆ ท่าน ที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามงานวิจัย และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	18
2.3 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.....	50
2.4 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	60
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ.....	65
2.6 บริบทของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี..	69
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	84
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	98
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	98
5.3 สรุปผลการวิจัย.....	99
5.4 อภิปรายผล.....	100
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	103
5.6 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	103
5.7 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	105
บรรณานุกรม.....	106
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	115
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	119
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	121
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	123
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	130
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	132

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 รายรับ-รายจ่าย ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า 3 ปีย้อนหลัง.....	74
2.2 โครงสร้างอัตราค่าจ้างพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้าง.....	75
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชุมชน.....	84
4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภักดีบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมและ รายด้าน.....	91
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภักดีบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	92
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภักดีบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	93
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภักดีบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	94
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภักดีบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	96
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาประเทศ จนถึงปัจจุบันอยู่ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งแผนพัฒนาทุกฉบับที่นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศจะต้องครอบคลุมทุกๆ มิติไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรม แผนพัฒนาจะต้องมีความเชื่อมโยงและสามารถบูรณาการให้สอดคล้องกันในทุกๆ ระดับ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่แผนระดับระดับชาติเท่านั้น แต่การจัดทำแผนมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกระดับ ทุกหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับองค์กร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีแนวคิดในการพัฒนาแบบเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนยุทธศาสตร์ประเทศไทยในระยะ 20 ปี โดยแผนพัฒนาจะทำหน้าที่เป็นแผนเชิงปฏิบัติการช่วยเสริมให้ประเทศพัฒนาไปที่ละขั้นต่อนสู่เป้าหมาย ตามที่ยุทธศาสตร์กำหนดไว้ ขณะเดียวกันแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งเป็นแผนที่ปีในปัจจุบัน ดังนั้น การจัดทำแผน ไม่ใช่มีเพียงแผนระดับชาติเท่านั้น แต่การจัดทำแผนมีความจำเป็นสำหรับทุกหน่วยงาน โดยแผนที่จัดทำนั้นประชาชนหรือหน่วยงานทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนตามนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นปัจจุบันองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ได้มีการจัดทำแผนเป็นของตนเองรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ชาติหรือแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 38 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดย 1) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ 2) จัดระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ 3) การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัด ให้มีความพร้อมให้เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ในจังหวัดนั้น 4) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมจริยธรรมของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ 5) การจัดระบบราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำ และการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน 6) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมาย และตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม 7) จัดให้มี แผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดตั้งให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่อง ให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด 8) ดำเนินการให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550, หน้า 30)

แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเสมือนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ของประชาชนและต้องมีความสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับ จังหวัด ซึ่งจะมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ตลอดจนการบูรณาการ แผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีการบูรณาการร่วมกันในการที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (2548, หน้า 7) แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่ การกำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนา การกำหนดภารกิจและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่ จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน โครงการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุน ในจุดมุ่งหมายร่วมกัน นอกจากจะทำให้ ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนอง อย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (พวงทอง โขธาใหญ่, 2545, หน้า 2)

เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดทำและการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาเพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงาน การสนองต่อความต้องการของประชาชน นโยบายรัฐบาลให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า เริ่มตั้งแต่มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันจากการสังเกตและพบปะพูดคุยกับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมา ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ประชาชนที่เข้าร่วมการประชุมมีจำนวนน้อย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการทำแผนพัฒนา ยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชน อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เกิดความคิดที่หลากหลาย และโครงการหรือกิจกรรมที่เสนอนั้น อาจเป็นความคิดเห็นส่วนตัว ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนคณะกรรมการตรวจสอบและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการต่างๆ ไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อการบริหารงานของเทศบาล จากการสังเกตและพบปะพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร เพราะมีความเข้าใจว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นภารกิจของเทศบาลซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่

จากความเป็นมาของความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ในหน่วยงานของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้สามารถตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรด้านการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างถูกต้อง สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินการในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและยั่งยืนในการพัฒนา และสามารถนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติได้ตรงกับวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปปรับปรุง แก้ไขส่วนที่บกพร่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, หน้า 149-150)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ใน 12 ชุมชน จำนวน 4,947 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเมืองเก่า, 2558, หน้า 1)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามราย Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555, หน้า 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
2. เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเข้าใจความหมายศัพท์ต่างๆ ที่นำมาวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามเฉพาะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงการกระทำกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อร่วมกันหาทางเลือก และตัดสินใจ เพื่อให้โครงการพัฒนามีความเหมาะสม เป็นที่ยอมรับร่วมกัน
2. แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่
  - 3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เช่น การมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ การเสนอปัญหาความต้องการ การกำหนดแนวทางการพัฒนา การเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา และการลงมติเสนอกิจกรรมหรือโครงการ
  - 3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้น เช่น การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ การแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา การมีส่วนร่วมปฏิบัติ

ในกิจกรรมของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา จนกระทั่งถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยการสนับสนุนทรัพยากร การบริหาร การประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตระหนัก รับรู้ และเรียนรู้การปรับเปลี่ยนร่วมกัน ทำให้บรรลุผลสำเร็จอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน อันจะเป็น ประโยชน์ร่วมกันต่อทุกฝ่าย

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการที่ได้รับเอาประโยชน์จากแผนงานหรือโครงการที่สนองตอบความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ผลประโยชน์ ทางด้านสังคม คุณภาพชีวิต คุณภาพของบริการ ความพึงพอใจ ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ความรู้สึก ในคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกรักและหวงแหนในผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการดูแล และบำรุงรักษาผลประโยชน์ที่ได้รับ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ ในการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนพัฒนาว่าการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานหรือโครงการ อยู่ในระยะเวลา และงบประมาณที่กำหนดไว้แล้ว ผลการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

4. เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

5. ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามความคิดเห็น แนวคิด ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมและค้นคว้างานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา จึงได้กำหนดกรอบของการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548
4. แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ
6. บริบทของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับระบบ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” มากขึ้น ซึ่งเป็นระบบที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม โดยตรงในกระบวนการเสนอปัญหาและการตัดสินใจ ในกิจกรรมการพัฒนาของทางราชการ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในท้องถิ่น ในประเด็นแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อมูลผูกมัดจากแต่ละคน บนพื้นฐานของความเชื่อว่า โครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และโดยพวกเขา ที่แสดงออกมา เป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้น การเรียนรู้ จะเกิดขึ้น ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลาย ด้านข้อมูล ประสบการณ์ และความคิดมาร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์

วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาการวางแผนงาน คำเนิงาน และติดตามการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งในการทวิคุณความสำเร็จ การมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545, หน้า 28) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง ขบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีบทบาทและสิทธิในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย และการมีส่วนร่วมในการควบคุมสถานบันตลอดจนการจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีผลกระทบของตนอันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ตะติยา กาศสุวรรณ (2546, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรม การพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่ม หรือองค์กรรองรับ เพราะประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถวิเคราะห์ และการตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ถวิลวดี บุรีกุล (2548, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่ง ของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น
3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเขา
5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน หมายถึง บุคคล

หรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่ม นั้น

7. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2552, หน้า 195) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม

จากนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ กระบวนการร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และกระบวนการประเมินผลโครงการนั้นๆ รวมถึงการร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่างๆ เช่น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม มีสิทธิ และหน้าที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหา การพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีบทบาทและสิทธิในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย การจัดการ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีผลกระทบของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการร่วมคิด ร่วมทำ อย่างมีศักยภาพและมั่นคง ทำให้งานและ โครงสร้างต่างๆ บรรลุผลสำเร็จ สร้างความเชื่อถือให้แก่หน่วยงานหรือองค์กร สำหรับความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช และเทพศักดิ์ บุญรัตพันธ์ (2544, หน้า 103-106) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและชนบท โดยสรุปความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีการกินดี อยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพ รวมถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น หากประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายได้ยอมรับและให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาแล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย

2. ประชาชนในท้องถิ่นเป็นที่รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่างๆ ของท้องถิ่นตนเป็นอย่างดี การที่ให้ประชาชนในท้องถิ่น นั้นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาท้องถิ่น จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะได้สร้างความรู้ถึงความเป็นเจ้าของ และการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

3. ถ้าประชาชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับ หรือชี้แนะให้กับเขา นอกจากจะเป็นปัญหาไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบทได้ง่าย

4. การพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ จะช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่นจริงๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทน อดกลั้น ต่อความคิดเห็นของบุคคลที่ต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพสิทธิหน้าที่ เป็นต้น

ปรีชา ยิ่งงามแก้ว (2550, หน้า 25) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความคิดได้มากกว่า เพราะสมาชิกได้ระดมความคิด หรืออภิปรายร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดดีๆ ในการปฏิบัติงานเป็นไปได้ดีกว่าการคิดคนเดียว

2. ทำให้มีผลเชิงจิตวิทยา ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ขณะเดียวกันก็เกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

4. ผู้ร่วมงานมีโอกาสใช้ความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความมีน้ำใจ และจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น

อรรถชัย ก๊กผล (2551, หน้า 34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการให้ประชาชน เกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

2. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐต่างๆ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงตามความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนมากที่สุด

3. เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐทุกขั้นตอน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความยอมรับ สร้างประสบการณ์ต่างๆ ในการระดมความคิด ทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ และพัฒนาความเชี่ยวชาญ ความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดง ความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน สำหรับลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

พัทธมล ผลิพัฒน์ (2547, หน้า 12) กล่าวว่า องค์การสหประชาชาติได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาต้องมีลักษณะ 3 ประการ

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

เสนห์ จุ้ยโต (2548, หน้า 23) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้

2 ลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุนขอความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยการกระจายอำนาจ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์

1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในด้านความสำเร็จในการพัฒนา

ด้านวัตถุประสงค์

1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจ โดยทำให้ประชาชนเกิดความรักความสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกว่าความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญ และก่อให้เกิดความผูกพัน รักใคร่หวงแหน

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ

- 2.1 การเลือกตั้ง
- 2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง
- 2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน
- 2.4 การติดตั้งกลุ่มผลประโยชน์
- 2.5 การแสดงออกของประชาชน

มณฑล จันทรแจ่มใส (2551, หน้า 35) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียดลกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ กำลังเงิน หรือ ทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดี (2551, หน้า 46) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกล่าว คือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริหารองค์การตลอดจน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจ สมครใจที่จะเข้าร่วม เล็งให้ประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม
4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจ ให้กับบุคคลในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสมะมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

จากลักษณะของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุนของความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความเต็มใจ สมครใจที่จะเข้าร่วม ทั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียดลกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ กำลังเงิน หรือ ทรัพยากร ที่มีอยู่ โดยการกระจายอำนาจ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน แต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์

หลักของการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม เป็นการให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจ ในเรื่องต่างๆ เช่นเป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมการวางแผนและร่วมปฏิบัติการ และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ยุพิน ระพิพันธ์ (2544, หน้า 22) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. ความเชื่อพื้นฐานว่าประชาชนหรือผู้รับบริการบริการมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และจะพัฒนาภูมิปัญญาของตนเอง หากเขามีโอกาสและเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย
2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของการมีอิสรภาพหรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าในรูปแบบของการคุกคาม การระดม การว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเสมอภาค ประชาชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด ก็ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมอื่นๆ

ถวิลบุรี บุรีกุล (2548, หน้า 3) ได้กล่าวถึงหลักการหรือเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมไว้ว่า

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง อิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
2. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ
3. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (2549) ได้กล่าวถึงหลักสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการ นั้น (International association for public participation) ได้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

จากหลักการที่นักวิชาการกล่าวถึงนั้น สรุปได้ว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยประชาชนที่เข้าร่วมต้องมีอิสรภาพหรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม มีความเสมอภาค โดยมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ ที่เข้าร่วม และมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และจะพัฒนาภูมิปัญญาของตนเอง หากเขามีโอกาสและเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้กิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543, หน้า 149-150) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมหรือประเภทของการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการการตัดสินใจ นั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และโทษต่อบุคคลและสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้ จากขั้นตอนทั้งหมดนี้ สามารถอธิบายขยายความได้ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, หน้า 59) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนได้รับผลกระทบเล็กน้อยของคนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้นๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักประชาชนไว้เพียงใด

Cohen and Uphoff (1997, pp. 7-26 อ้างถึงใน สุทัศน์ ทาวงศ์มา, 2544, หน้า 7-9) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกทางความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือกำหนดระบบของโครงการเพื่อเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง ซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรี หรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตาม โครงการ และแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource contribution) ได้แก่การมีส่วนร่วม ในการสละแรงกาย การสละเงิน และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความ เต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Administration) จะมีส่วนร่วม โดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการ หรือ การให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานใน โครงการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่า มีลักษณะเป็นการ บังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประ โยชน์ (Benifits) จะ ไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ แต่ถ้าเป็นการมี ส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประ โยชน์ที่จะ ได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประ โยชน์ (Benifits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประ โยชน์ (Meterial benifits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการ เพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประ โยชน์ในด้านสังคม (Social benifits) ได้แก่ ผลประ โยชน์ ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่ม คุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประ โยชน์ในด้านบุคคล (Personal benifits) ได้แก่ความนับถือ ตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political power) ความคุ้มค่าของผลประ โยชน์ (Sense of efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีหรือข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทาง การแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่ บทบาทดังกล่าว จะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้น นำไปใช้ อย่างไร บางกรณีเจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ดังกล่าว การมีส่วนร่วม ในการประเมินผลนี้ จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้ โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ต่อไป

โกวิทช์ พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่นกล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยในชาวบ้านทราวจักวิธีคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักการนำเอาปัจจัย ข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรม อย่างเป็นไปอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมิน ผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจประสบ ความยากลำบาก

อकिन รพีพัฒน์ (2547) ได้จำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มในขั้นริเริ่มโครงการ : เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนด ความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา : เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ : เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุ อุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการ บริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา : เป็นขั้นที่ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจ

เกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา : เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ ที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลโดยรวมของโครงการทั้งหมด

สรุป ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนที่เข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรม เริ่มจากการสำรวจขั้นต้น หรือการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรม การร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้และการร่วมติดตามประเมินผลและพิจารณาบททวนกิจกรรม เพื่อหาหนทางแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระ ไปจากประเทศเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตน โดยอิสระ

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครอง ร่วมกับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น มีการจัดเป็นองค์กร โดยมีตัวแทนซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องกำกับดูแลด้วยวิธีต่างๆ ตามความเหมาะสม และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2544, หน้า 33) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่ให้ความเป็นอิสระแก่ประชาชน ในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่า การกระจายอำนาจ จากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้มีข้อจำกัดภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา 1

ซึ่งบัญญัติว่า ประเทศไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวแบ่งแยกมิได้ การให้อิสระในการปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งมีอาจให้ความเป็นอิสระถึงขนาดให้แยกเป็นรัฐอิสระเป็นแบบมลรัฐได้

รศ.ดร. รศ.ดร. รศ.ดร. รศ.ดร. (2546, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ว่า หมายถึงประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเองตามที่ได้รับ การกระจายอำนาจจากรัฐบาล ดำเนินการปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบายกฎหมายและการกำกับดูแล

โกวิท พวงงาม และอรุณ อัครแสง (2547, หน้า 13) มีความเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงองค์กรที่มีหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น มีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารงานอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน การคลัง กำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น

ประยูร กาญจนกุล (2548, หน้า 185) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึงการกำหนดขอบเขตอำนาจไว้เฉพาะท้องถิ่นนั้น วิธีการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นนั้น เป็นวิธีมอบอำนาจบริหารสาธารณะหลายอย่างเกี่ยวกับการปกครองให้แก่ท้องถิ่นจัดทำโดยเจ้าหน้าที่และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นั้น

ชาญวิทย์ สิบุญมา (2551, หน้า 24) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

จากความหมายที่นักวิชาการกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น ได้มีสิทธิดำเนินการปกครองตนเอง มีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็น ผู้บริหารงาน อย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน การคลัง กำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อประโยชน์ของรัฐและเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีสาระสำคัญอยู่ที่การให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของการกระจายอำนาจการปกครองให้กับท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยอันเนื่องมาจาก

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนกล่าวคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง
2. สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ก่อนเพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองในระดับชาติโดยง่าย
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ้งทางการเมือง กล่าวคือประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันตามวิถีทางการเมือง
4. การปกครองท้องถิ่น ทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่น มีผลกระทบต่อประชาชน โดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอก็จะทำให้เกิดความตื่นตัวและการมีชีวิตชีวาต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีข้อเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองอยู่ตลอดเวลา
5. การเมืองท้องถิ่น เป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนทำให้ได้รับการเลือกตั้งในที่สุด

ปธาน สุวรรณมงคล (2547, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคล จึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อหนี้พันธะทางกฎหมาย

2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นกาลเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจน หรือเป็นการระบุน้ำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มกระทำการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

5. มีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอ ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างอิสระตามควร มีการจัดหารายได้ในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐบาล และจัดตั้งโดยมีกฎหมายรองรับ มีใช้องค์กรที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า (2548, หน้า 15) ได้ระบุไว้ว่า หลักสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น หากจะแจกแจงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแจกแจงได้ ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีองค์กรที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นอิสระตามกฎหมาย คือ ต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคล ตั้งขึ้นโดยกฎหมาย แยกออกจากส่วนกลาง และสามารถก่อกำหนดทางกฎหมายได้

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วม มีสิทธิในการปกครองตัวเอง การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่

ของรัฐ โดยกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ประชาชน

1. จะเป็นผู้เลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่บริหารกิจกรรมของท้องถิ่น หรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของตัวแทนของตนได้
2. การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจกรรม ภายในวงรอบกิจกรรม และในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลาง หรือหน่วยราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใด
3. การปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายได้อย่างอิสระ เมื่อเป็นอิสระในการดำเนินการแล้ว หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน คือ มีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น การได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล หรือสามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้ รวมทั้งสามารถจัดหารายได้อื่นๆ ได้เองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การในชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายส่วนกลาง มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการคลัง การเก็บภาษี การหารายได้ ตามที่กฎหมายกำหนด การจัดทำงบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐและมีการแบ่งองค์การเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ในการปกครอง โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจปกครองตามพื้นที่ โดยท้องถิ่นจะจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนกระจายอำนาจที่ภาครัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการได้ให้ความเห็นและสรุปสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2547, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือการให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองในตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าว มีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึงการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรอื่นๆ ที่มีใช้องค์กรส่วนกลาง จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

โกวิทช์ พวงงาม (2549, หน้า 10) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น คือ

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ทรัพยากร ตลอดจนที่ใช้ในการดำเนินการในการจัดบริการสาธารณะแทนรัฐบาล
2. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในแผนปฏิบัติการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
2. กำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการที่ยืดหยุ่นสามารถปรับวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น
3. เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ระหว่างราชการส่วนท้องถิ่นกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ และภาคีรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกัน
4. เพื่อกำหนดแนวทางของปฏิบัติการซึ่งจะกำหนดหลักการทั่วไปในการถ่ายโอนภารกิจ รูปแบบการถ่ายโอนภารกิจที่บริหารราชการส่วนกลางและบริหารราชการส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะเวลาการถ่ายโอน แนวทางการจัดแบ่งอำนาจและหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบการถ่ายโอน และดำเนินการร่วมกันในรูปแบบสหการ แนวทางการจัดสรรทรัพยากรด้านการเงิน การคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจ ปรับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างบริหารราชการส่วนกลาง บริหารราชการส่วนภูมิภาค

และบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในเชิงรุก เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติ โดยมุ่งในเชิงส่งเสริมเรื่องความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนปกครองตนเองได้โดยต้องพึ่งรัฐบาล รวมทั้งเป็นการวางรากฐานส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง สามารถทำให้ประชาชนเรียนรู้ที่จะบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้บัญญัติไว้

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองนำไปสู่ความเสื่อมในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่าย สามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็ว และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

วสันต์ เหลืองประภัสร์ (2547, หน้า 20) ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กรมีกฎหมายรองรับ มีเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระในการบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้
2. มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเองในขอบเขตของกฎหมายและการกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
4. มีงบประมาณและรายได้เพียงพอ กล่าวคือ งบประมาณและรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนเองได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
5. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอน ชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์

6. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองๆ ได้

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อใช้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น และไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ

8. การควบคุมของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลางเป็นไปในลักษณะการควบคุมดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2542, หน้า 35 อ้างถึงใน ชัยณู เชิดสุวรรณ, 2550, หน้า 9) ระบุว่าระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า รัฐธรรมนูญจะต้องมีข้อกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้น มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองอาจมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ เห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการ และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน

3. การกำหนดให้ท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่อย่างน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. ต้องมีเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับให้มีการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ และต้องเป็นองค์กรนิติบุคคล

5. สมาชิกองค์กร หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

6. สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. มีงบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตของกฎหมาย เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ที่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. รัฐสงวนอำนาจในการดูแลท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐบาลและประชาชนโดยรวม เพราะฉะนั้น ท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย

อุทัย หิรัญโต (2523, หน้า 22 อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2552, หน้า 31-32) ได้กำหนดองค์ประกอบองค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครอง

ส่วนท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎหมายที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่ ของการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม องค์การอนามัยโลก และสำนักกิจการสังคม ได้ให้ความเห็นชอบว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่น สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยมีต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามีความเต็มที่อยู่เดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ อันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักสำคัญดังนี้

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547, หน้า 22) จำแนกลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน และมีคณะผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นอิสระ และมีอำนาจในการคลัง และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและมีการบริหารงานของตนเอง

ประธาน สุวรรณมงคล (2547, หน้า 4-5) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และไม่สามารถก่อกวนนี้สาธารณะทางกฎหมาย
2. มีอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะจะมีการดำเนินกิจการตามกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจนหรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มกระทำการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้
3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือ คณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกคณะผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

5. มีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอ ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียงสนับสนุน ส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้อย่างอิสระตามสมควร มีการจัดหารายได้ในท้องถิ่นตนเองอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เพื่อแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยกฎหมายรองรับมิใช่องค์กรที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นไม่ขัดกับหลักความอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2547, หน้า 1) ให้ความเห็นว่าลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นองค์กรที่มีการปฏิบัติงานต่อเนื่องกัน โดยไม่ขาดตอน มีอำนาจที่จะกระทำกิจกรรมสาธารณะมีความสามารถที่จะทำสัญญากับบุคคล หรือนิติบุคคลได้ มีสิทธิฟ้องร้อง หรือถูกฟ้องร้องคดีความในศาลได้ และมีความสามารถที่จะเก็บภาษีของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ประชาชนมีสิทธิเลือก และถอดถอนบุคคลที่จะเข้าปกครองตนเองได้

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลง เหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์

และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นการโอนอำนาจในทางการปกครองจากส่วนกลางบางอย่างไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดระเบียบบริหารส่วนท้องถิ่น และมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2542, หน้า 24) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจว่า หมายถึง มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ที่ได้มีการจัดองค์การขึ้น โดยความเห็นชอบของส่วนรวม (โดยผ่านการกระบวนการเลือกตั้ง) ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

พงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์ (2546, หน้า 20) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจบางอย่างในการบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการด้วยงบประมาณหรือเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั้นเอง โดยราชการส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546, หน้า 3) การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระทำหรือมาตรการ ที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือการบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น หรือโอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐไปหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548, หน้า 59) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจว่า หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจการจัดการ ดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการบริหารแทบทุกอย่างของท้องถิ่น

จากการที่นักวิชาการได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมาย หรือตอบสนองความต้องการของชุมชนตนเอง เพื่อให้มีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ชุมชนชนบท มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ เพื่อตอบสนองความต้องการชุมชน โดยแท้จริง

ความสำคัญของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจการปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่น ได้เอง และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองไว้ ดังนี้

ชวงส์ ฉายาบุตร (2542, หน้า 22) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอิสระอำนาจในการปกครองตนเองได้ตามสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เอง ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. มีงบประมาณรายได้ของท้องถิ่นตลอดจนเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวง ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้น นั่นเอง

ลิขิต ชีรเวทิน (2545, หน้า 3) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครอง โดยได้กล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

1. การกระจายอำนาจ เป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตย ต้องประกอบด้วย โครงสร้างเบื้องต้นระดับชาติ และโครงสร้างฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากแก้ว ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ และสำคัญในแง่พัฒนาชนบท จำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มช่วยตนเองจากท้องถิ่น และต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นนั้นๆ มีส่วนร่วมมีพร้อมแรงกัน และลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้น โดยต้องอาศัยคนในท้องถิ่นนั้นๆ มีส่วนร่วมมีพร้อมแรงกัน และลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควร

สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง มี 4 ประการ คือ

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. ได้รับจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่น เหล่านี้มีงบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองท้องถิ่น ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

สรุปได้ว่า หลักการกระจายอำนาจ จะเห็นได้ว่ารัฐได้มอบอำนาจทั้งด้านการบริหาร และการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการในการปกครองตนเอง โดยมีความเป็นอิสระพอสมควร มีงบประมาณและรายได้ รวมทั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ หรือทั้งหมด

ขั้นตอนของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจเป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่เป็นการปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานได้กำหนดขั้นตอนของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ (2546, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้ การกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตรา ตั้งแต่มาตราที่ 282 ถึงมาตราที่ 290 สรุปได้ว่ารัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง และมาตราที่ 334 ของรัฐธรรมนูญ ได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นภายใน 2 ปี

พิธีสิทธิ์ คำนวนคิลปี และศุภวัฒน์กร วงศ์นวสุ (2549, หน้า 10) ได้กำหนดช่วงการกระจายอำนาจ เป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. ช่วง 4 ปีแรก (พ.ศ. 2544-2547) จะเป็นช่วงการปรับปรุงระบบการบริหารภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากรงบประมาณและทรัพย์สิน รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ช่วงปี (พ.ศ. 2548-2553) จะเป็นช่วงเปลี่ยนการปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีขึ้น สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใส

3. ช่วงหลังจากปี 2554 เป็นต้นไป ประชาชนในท้องถิ่น จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงการบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนมีบทบาท ในการตรวจสอบการตัดสินใจ การกำกับดูแล ตลอดจนการสนับสนุน การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ และการปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (2551, หน้า 22) ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. คณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา

2. กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

4. กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ประสานการถ่ายโอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงาน รัฐวิสาหกิจ ระหว่างรัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการ พนักงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรภาษีและอากร

เงินอุดหนุนงบประมาณที่ราชการส่วนกลางโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาต ตามที่มีกฎหมายบัญญัติการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น เป็นสำคัญ

7. เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณ และการรักษา วินัยทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. เสนอแนะการตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็นเพื่อกำหนดการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรี

9. เร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็น เพื่อกำหนดการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

10. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง

11. พิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความจำเป็น

12. เสนอแนะและจัดระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

13. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่ปรากฏว่าส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ ไม่ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

14. เสนอรายงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

15. ออกประกาศกำหนดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

16. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น ประกาศ ของคณะกรรมการ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

จากขั้นตอนการกระจายอำนาจที่กล่าวมาข้างต้น แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มจากคณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจและแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา ผ่านขั้นตอนต่างๆ จนถึงการออกประกาศกำหนดตามที่กำหนด ไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น ประกาศของคณะกรรมการซึ่งใช้บังคับเมื่อได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

ลักษณะและรูปแบบการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลางให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจ ให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการ หรือ เป็นการถ่ายโอนโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่ เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ โดยที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่การบริหารหรือจัดการบางอย่าง ให้หน่วยงาน หรือสถาบันของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมให้อยู่ ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

สุรชัย โสภภาพรม (2549, หน้า 18) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจ ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การแบ่งอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา
2. การมอบอำนาจจากผู้บริหารระดับสูงไปยังระดับรองลงไป
3. การโอนอำนาจไปให้ระดับรองลงไปดำเนินการอย่างสมบูรณ์แบบ
4. การมอบกิจกรรมที่รัฐเคยทำให้เอกชนดำเนินการแทน

โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 46) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจทางพื้นที่ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า การกระจายอำนาจทางเขตแดน ที่มาจากแนวคิดทางการเมืองซึ่งเน้นความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเห็นว่าหากเจ้าหน้าที่ทำการบริหารหรือปกครองท้องถิ่นได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง ก็จะเป็นการปกครองแบบรวมอำนาจ มิใช่การกระจายอำนาจ ฉะนั้น การกระจายอำนาจทางพื้นที่จึงต้องมีการจัดตั้งการปกครอง ทางเขตแดน เช่น การปกครองท้องถิ่นมีการเลือกตั้งผู้บริหาร มีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเป็นอิสระ จากส่วนกลาง ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจากส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะจัดทำ กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองและมีงบประมาณของตนเอง เพื่อใช้ในการจัดทำกิจกรรมเหล่านั้น โดยรูปแบบการกระจายอำนาจดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบทางการบริหาร เป็นไปตาม หลักการแบ่งอำนาจให้แก่ส่วนภูมิภาค โดยรัฐบาลกลางมอบอำนาจวินิจฉัยสั่งการบางส่วนให้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้แทนราชการบริหารส่วนกลางที่ถูกไปปฏิบัติราชการในเขตปกครองต่างๆ เช่น การที่ อธิบดี กรมป่าไม้มอบอำนาจการดูแลภารกิจบางประการของกรมป่าไม้ในจังหวัด ให้กับป่าไม้ จังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ โดยที่อำนาจการตัดสินใจสุดท้ายยังอยู่ที่อธิบดีกรมป่าไม้ เป็นต้น

2. การกระจายอำนาจทางกิจการ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า การกระจายอำนาจทางบริการ

เป็นวิธีการกระจายอำนาจ โดยมอบบริการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งให้องค์การซึ่งมีได้อยู่ในสังกัดของส่วนกลาง รับผิดชอบเงินทุนและเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั่นเอง บริการสาธารณะที่แยกมาจัดทำนั้น อาจเป็นการจัดทำบริการสาธารณะทางเศรษฐกิจ สังคม กีฬา หรือวัฒนธรรม วิธีการกระจายอำนาจทางกิจการนี้ มิใช่การกระจายอำนาจทางการปกครอง แต่เป็นการมอบให้องค์การของรัฐบาลไปทำบริการสาธารณะ โดยแยกออกมาเป็นนิติบุคคลต่างหากจากรัฐ มีทรัพย์สินของตนเองและมีผู้บริหาร ของตนเอง โดยนิติบุคคลการกระจายอำนาจนี้จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐเช่นกัน โดยให้มีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

จิรวัดน์ ชื่นเยี่ยม (2550, หน้า 14) ได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของการกระจายอำนาจว่า การกระจายอำนาจ ครอบคลุมทั้งการกระจายอำนาจที่เป็นการแบ่งอำนาจ และการกระจายอำนาจที่เป็นการโอนอำนาจ ซึ่งการมองว่าเป็นการกระจายอำนาจในความหมายใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการพิจารณาในรายละเอียดของการกระจายอำนาจว่ามีลักษณะที่กว้างขวางเพียงใด ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการกระจายอำนาจออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การแบ่งอำนาจเป็นการแบ่งการบริหารที่อยู่ในความรับผิดชอบเฉพาะของการปกครองส่วนกลางออกไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการโอนงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเกินไปจากส่วนกลางไปสู่สำนักงานภายนอกของเมืองหลวง ส่วนรูปแบบของการแบ่งแยกอำนาจที่เห็นได้ชัดในประเทศไทยก็คือ รูปแบบของจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

2. การแต่งตั้งผู้แทน ให้มีอำนาจกึ่งอิสระในการปกครองตนเอง หรือที่เรียกว่า Para stately organizations เป็นการตั้งตัวแทนให้มีอำนาจการตัดสินใจ และด้านการจัดการ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในตนเองและไม่ตกอยู่ภายใต้โครงสร้างทางการปกครองที่เต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ของส่วนกลาง จึงเป็นการนำไปสู่ผลประโยชน์โดยรวม

3. การถ่ายโอนอำนาจ เป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจ ซึ่งจะมีระดับของความเป็นอิสระที่เข้มข้นมากขึ้น โดยส่วนกลางจะสละอำนาจหน้าที่บางอย่างของตน โดยแบ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าวออกไปสู่ท้องถิ่น การถ่ายโอนอำนาจจึงเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะ โดยจะเกิดประโยชน์ที่สำคัญมากมาย ซึ่งการกระจายอำนาจในรูปแบบนี้ประเทศไทยได้นำมาใช้กับองค์กร 4 ประเภท คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และการปกครองรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา)

4. การโอนอำนาจหน้าที่จากรัฐบาลสู่สถาบันที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐบาล รูปแบบนี้ถูกเรียกว่าเป็นรูปแบบของ Non government institutions ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจรูปแบบสุดท้ายที่ถูกนำมาใช้ในหลายประเทศ โดยเป็นการโอนความรับผิดชอบในด้านการวางแผนและการบริหาร

รวมถึงหน้าที่ทางด้านสาธารณสุขจากรัฐบาลไปสู่อาสาสมัคร บุคคล หรือสถาบันที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐบาล เช่น องค์กรอุตสาหกรรมแห่งชาติ หรือองค์การศาสนา พรรคการเมือง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น โดยส่วนกลาง จะมีหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมการทำงานของท้องถิ่น ให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารมีความโปร่งใส และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเอง โดยตรงและเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบ ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ และการบริหารราชการแผ่นดินไทย จะเน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ สาเหตุเนื่องจากปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีนักวิชาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2552, หน้า 270-272) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปัญหาจากเงื่อนไขการจัดตั้งกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครองซึ่งประเด็นปัญหาการประกาศจัดตั้ง อบต. โดยอาศัยเงื่อนไขตามรายได้เพียงอย่างเดียว ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังนี้
  - 1.1 พื้นที่ของ อบต. ส่วนมากไม่มีสภาพเป็นชุมชน แต่มีสภาพเป็นป่าประเภทต่างๆ (ยึดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่แสดงอาณาเขตตำบล) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามภารกิจของ อบต. ได้
  - 1.2 จำนวนหมู่บ้านที่น้อยเกินไป หรือมากเกินไป ส่งผลต่อจำนวนสมาชิกสภา อบต. ทำให้ไม่สามารถจัดโครงสร้างการทำงานได้ (กรณีหมู่บ้านน้อย) และส่งผลต่อค่าใช้จ่ายประจำมากเกินไป (กรณีหมู่บ้านมาก) ซึ่งจะต้องจ่ายให้แก่สมาชิกสภา อบต.
  - 1.3 รายได้ที่กำหนดไว้เฉลี่ย 3 ปี ไม่น้อยกว่า 15,000 บาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ไม่เพียงพอ ต่อรายจ่ายประจำ ซึ่ง อบต. ที่มีหมู่บ้านประมาณ 5 หมู่บ้าน จะต้องใช้จ่ายงบประมาณเป็นรายจ่ายประจำปีแต่ละปี 500,000 บาท เป็นเงินเดือน ค่าจ้างพนักงาน ลูกจ้าง และค่าตอบแทนสมาชิกสภา อบต. (ไม่รวมงบประมาณค่าบริหารงานประจำสำนักงาน)

2. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของ อบต. มีดังนี้

- 2.1 อำนาจหน้าที่ของ อบต. ตามกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดไว้กว้างขวางไม่ชัดเจน โดยไม่คำนึงถึงฐานการคลัง และขีดความสามารถทางการบริหาร

รวมถึงทักษะด้านเทคนิควิชาการต่างๆ ทำให้ อบต.จำนวนมากที่มีรายได้น้อยและขาดความรู้ทางเทคนิค ไม่สามารถดำเนินกิจการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ได้

2.2 อบต.มุ่งดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะการจัดทำกิจการสาธารณะด้านกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมุ่งจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดจ้างเป็นหลัก สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมที่เป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบล หรือดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมสาธารณะสุข หรือกิจกรรมด้านการศึกษา

2.3 อบต.ยังไม่สามารถดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ในบางเรื่องได้ (ถึงแม้มีความต้องการที่จะทำ) เนื่องจากหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้มอบหมายภารกิจให้ อบต.จัดทำ เพราะกฎหมายระเบียบต่างๆ ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ อบต.มีอำนาจในการดำเนินกิจการได้

2.4 อบต.ส่วนใหญ่ยังไม่สนใจ หรือเข้าใจ ในการประสานการดำเนินกิจการร่วมกับหน่วยงานของรัฐตามอำนาจหน้าที่ของ อบต.มักจะผลัดภาระให้เป็นของหน่วยงานของรัฐ หรือยังไม่มีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล สุขาภิบาล อบต.) ในการทำกิจการลักษณะของ “สหการ” เหตุผลหนึ่งที่ “สหการ” ยังไม่เกิดขึ้นเนื่องจากยังไม่ปรากฏแนวทาง และวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนว่า อบต.จะดำเนินการอย่างไร

2.5 สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ยังไม่เข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่รวมถึงการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่นั้นๆ ว่าจะดำเนินการได้อย่างไร หรือ อบต.ยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ขาดคู่มือที่จะแนะนำการทำงานตามอำนาจหน้าที่ที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่ายและปฏิบัติได้

3. ปัญหาการคลัง อบต.มีดังนี้

3.1 ฐานรายได้ของ อบต.ส่วนใหญ่ทั้งประเทศยังไม่กว้างพอที่จะหารายได้ให้เพียงพอต่อการกิจของกฎหมายกำหนดไว้ ทำให้ อบต. ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุน จากอิสระในการบริหารงาน

3.2 ขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ อบต.ต่ำ (ปัจจุบันเก็บเฉพาะภาษีป้าย) ที่ผ่านมากการจัดเก็บรายได้ต้องพึ่งพาส่วนราชการอื่นๆ หาก อบต.ดำเนินการจัดเก็บรายได้เอง จะประสบปัญหาด้านขีดความสามารถของพนักงาน อบต. และจำนวนพนักงานที่จัดเก็บ (หากเพิ่มพนักงานจัดเก็บรายได้ก็จะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายประจำที่มากขึ้น)

3.3 อบต.ส่วนใหญ่ยังมีขีดความสามารถด้านการคลังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาจากหลายสาเหตุ เช่น มีข้อจำกัดเรื่องแหล่งรายได้

ัชชาวลย์ ทองคี่เลิศ (2547, หน้า 7-9) สรุปปัญหาการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. การทุจริตหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง (Corruption) พบการผูกขาดอำนาจ หรือรวมอำนาจไว้ ที่แหล่งเดียวประกอบกับการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจคนๆ นั้น เป็นสำคัญ ดังนั้นหากที่ใดมีมูลค่ารวมของการผูกขาดและมีการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจมากกว่า ความรับผิดชอบหรือการตรวจสอบได้ เสียแล้ว ก็มีโอกาที่จะเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้
2. การประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พบเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติตามการ ใดๆ ในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติของคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่ว่าจะการปฏิบัติหรือละเว้น ไม่ปฏิบัตินั้นเป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตาม และให้ความหมายถึงการประมาท เลินเล่อในหน้าที่ดังกล่าวด้วย
3. การทุจริตต่อหน้าที่ พบการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่ง หรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ ที่มีควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือผู้อื่น การคอร์รัปชันนั้นเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบหลาย ลักษณะ ได้แก่
  - 3.1 การเสนอโครงการหรือเลือก โครงการที่ไม่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากนัก แต่มีโอกาที่จะได้เงินได้ไต่ะมากกว่า
  - 3.2 การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือราคาสูงกว่าความเป็นจริง
  - 3.3 การจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีการยกเว้นกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการบังคับใช้ กฎหมาย
  - 3.4 การจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้มี โอกาสในการผูกขาดการให้บริการสาธารณะ บางอย่างบางประการ
  - 3.5 การยกยอกทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตนเอง
  - 3.6 การซื้อขายตำแหน่งหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อระบบคุณธรรมของราชการ รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งผลประโยชน์ทับซ้อน ในปัจจุบันมักเกิดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันในประเทศไทย ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ ส่วนใหญ่เกิดมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองที่มีลักษณะผูกขาดอำนาจอยู่ในมือคนกลุ่มน้อยที่มีทั้งทุนความรู้ อำนาจทางการเมือง อำนาจในการครอบงำข้อมูลข่าวสาร ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน การศึกษาต่ำ การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารต่ำ อยู่อย่างกระจัดกระจาย มีการรวมตัวกันน้อย รวมทั้งประเทศไทยมีวัฒนธรรม

แบบเล่นพรรคเล่นพวก เป็นผู้ชอบอยู่ใต้ความอุปถัมภ์ หวังพึ่งพาคนที่รวยกว่า หรือมีอำนาจมากกว่า ที่ให้มาช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นเรื่องๆ ให้กับคนได้ มากกว่าที่จะเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ของพลเมืองและความเป็นธรรมในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ หากรู้จักแบ่งให้ผู้อยู่ใ้ความอุปถัมภ์ด้วยมักถูกถือว่เป็นเรื่องปกติ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการทุจริตทั้งในด้านระบบบริหารราชการและด้านตัวบุคคลของข้าราชการ ได้แก่

1. การขาดความโปร่งใสและขาดการตรวจสอบ
2. การผูกขาด ในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับกำทำธุรกิจ
3. การได้รับค่าตอบแทนการทำงานที่ไม่เหมาะสม
4. ความโลภ เนื่องจากความไม่รู้จักพอ
5. การขาดคุณธรรม

สาเหตุของปัญหาการทุจริตในระบบราชการ

1. ด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายของรัฐเป็นสิ่งล่อใจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐรายได้ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับรายจ่าย
2. ด้านระบบบริหารราชการ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบวินัย ทำให้เกิดการทุจริต และการขาดดุลแห่งอำนาจในการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้การทุจริตในวงราชการได้ง่าย
3. ด้านสังคมวัฒนธรรมและศีลธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดธรรมประจำใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐชั้นผู้ใหญ่ทุจริตแล้วไม่ถูกจับ จึงเป็นตัวอย่างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐชั้นผู้น้อยทำตาม
4. ด้านกฎหมายและวิธีพิจารณา ได้แก่ การลงโทษทางวินัยมีความยุ่งยากในการหาพยานหลักฐาน

การป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยบทบาทของภาคประชาชน

1. ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะอาสาเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองจริงๆ
2. ต้องติดตามตรวจสอบปัญหาให้กับตัวเองตลอดเวลา นั่นคือต้องมีความรู้ และต้องแสวงหาความรู้ให้เท่าทันเทคนิคกลโกง การทุจริตคอร์รัปชันด้วยวิธีการต่างๆ
3. ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่างๆ
4. การเฝ้าระวังพื้นที่ที่เห็นว่าสุ่มเสี่ยงต่อการแสวงหาผลประโยชน์
5. ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่องในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาทุกระดับ

6. ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่นเพื่อการคัดกรองคนดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม เข้ามาบริหารประเทศ

7. ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการทุจริตการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกำหนด นโยบายการบริการสาธารณะให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

8. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะของสาธารณชน เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. จัดให้มีกิจกรรมเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณยกย่องให้กำลังใจและช่วยกันรณรงค์ปกป้อง คนที่ทำความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

10. ห้ามมาตรการรองรับการทำงานและคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ ภาคประชาชน และเครือข่าย

11. ให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชน ได้ทราบและรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย

นอกจากนั้น ควรศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบของการใช้อำนาจทางการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนความสัมพันธ์กันระหว่างระบบการปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นกับระบบการปกครองของประเทศว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรคือสิ่งที่รัฐบาล กลางควรทำ อะไรคือสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดทำเองได้ รวมถึงการควบคุมหรือ กำกับดูแลระบบการปกครองท้องถิ่นในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองของประเทศ มิใช่รัฐอิสระซึ่งสามารถดำเนินการใดก็ได้โดยปราศจากขอบเขตในการศึกษาการปกครองท้องถิ่นนั้น

ประชัน คะเนวัน (2553, หน้า 76-80) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ในอีกหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบไม่สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาล ซึ่งทำให้การฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติงาน การตรวจสอบตาม หลักการถ่วงดุลอำนาจ การโต้แย้งการเมืองของท้องถิ่นในระดับสูงขึ้น จึงเป็นเรื่องของคุณสมบัติ เฉพาะตัวมากกว่าหลักการทั่วไป และขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

2. อำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่จึงตกเป็นของรัฐทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นดำเนินการในรูปแบบ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นของรัฐ เช่น รัฐบาลลงไปอุดหนุนน้ำ ทำถนนลาดยาง ทำสะพาน ดูแลท่าคลอง ขุดห้วยหนอง รักษาพยาบาลเป็นต้น ทั้งนี้ที่อำนาจหน้าที่เหล่านั้น ควรเป็น อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลก็ควรจะดูแลในเรื่องใหญ่ๆ เช่น

การป้องกันประเทศ เงินตรา การต่างประเทศ เศรษฐกิจระดับมหภาค เป็นต้น กล่าวโดยสรุป
ท้องถิ่นมีอำนาจน้อยมาก ในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจมากเกินไป

3. การคลังจะครอบคลุมทั้งรายได้ รายจ่าย และเงินกู้ แต่ที่เป็นปัญหาขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นไทย คือ รายได้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ ดังนั้น การบริหารงานของการ
ปกครองท้องถิ่นไทย จึงต้องอาศัยเงินทุนจากรัฐบาล ปัญหาการคลังท้องถิ่น มีดังนี้

3.1 การพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้ส่วนกลางมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย
ให้ท้องถิ่นทำตามนโยบายที่กำหนดมาในระดับชาติ แทนที่จะเป็นความคิดริเริ่มและความต้องการ
ของท้องถิ่นเอง

3.2 แหล่งรายรับประจำยังไม่ได้สัดส่วนกับหน้าที่ที่ควรกระทำ รายได้ที่มีอยู่ไม่สามารถ
สร้างความเจริญหรือพัฒนาได้เต็มที่ งาน/โครงการสำคัญบางอย่างต้องรองบประมาณอื่นสนับสนุน
เมื่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่มีรายได้คงที่ จะสร้างผลงานให้เป็นที่สรรเสริญได้ผล ที่ตามมาคือ
ขาดความร่วมมือจากประชาชน

3.3 การปรับปรุงแก้ไขอัตราภาษีและค่าธรรมเนียม หรือการริเริ่มการเก็บภาษีชนิดใหม่
ที่เป็นไปอย่างล่าช้า และกระบวนการในการจัดเก็บภาษียังมีข้อบกพร่อง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่
และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ

3.4 รายได้สำคัญของคลังท้องถิ่น คือ ภาษีอากร แต่ภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญ
ทั้งของรัฐบาลและท้องถิ่น ภาษีที่เก็บได้ในภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ ที่มีการกำหนดอัตราส่วน
ไว้แน่นอนอยู่แล้ว และในทางปฏิบัตินั้น เป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งรวมไปถึงการให้เงินอุดหนุน

4. การบริหารงานบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ คือ เทศบาล
องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และ
เมืองพัทยา โดยมีพนักงานและข้าราชการส่วนท้องถิ่นประมาณ 70,000 คน ในการบริหารงานบุคคล
ดังกล่าว จะใช้ระบบแยกการดูแลออกจากกัน คือ คณะกรรมการส่วนจังหวัด (ก.จ.) ดูแลพนักงาน
เทศบาล พนักงานเมืองพัทยา และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการข้าราชการ
กรุงเทพมหานคร (กก.) ดูแลข้าราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ระบบการบริหารงานบุคคล
ดังกล่าว ไม่ทัคเทียมข้าราชการพลเรือนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความไม่มั่นคงในอาชีพ
ของเจ้าหน้าที่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงไม่สามารถดึงดูดคนที่มีความรู้ความสามารถ
ให้เข้ามาทำงานได้ดี เท่าเทียมกับข้าราชการพลเรือน

5. การกำกับดูแลประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย จึงไม่มี
ความเป็นอิสระอย่างมลรัฐแต่ประการใด แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแล

ของรัฐ “การกำกับดูแล” ไม่ใช่ “การบังคับบัญชา” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ นายอำเภอจึงไม่ใช่ ผู้บังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความหลากหลาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่มี

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครอง ส่วนท้องถิ่นน้อยมาก มีการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย เช่น การตรวจสอบ การติดตาม การรับแจ้งข่าวสาร เป็นต้น

7. ทักษะคติของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอดีต ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่นมากนัก เพราะบุคลากรในองค์กรไม่ค่อยได้รับการยกย่องเหมือน หน่วยราชการอื่นๆ มิได้แสดงบทบาทหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนได้เห็นว่า เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปกครองในเขตนั้นๆ จึงทำให้ประชาชนขาดความสนใจ แม้แต่การตรวจสอบจึงไม่มี ตลอดจนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนก็ไม่ได้รับรู้ จึงทำให้ประชาชน ส่วนใหญ่มองข้ามความสำคัญ ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากปัญหาของการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัญหามีหลาย ด้าน แต่อย่างไรก็ตามก็มีผลดีมากกว่าผลเสีย เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่น จะมุ่งให้ประชาชน ในท้องถิ่น เกิดความรู้ทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็นการกระจายอำนาจการปกครอง จากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง ทั้งนี้ ก็เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนา และการใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้แบ่งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไว้ 5 รูปแบบ คือ องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา แต่ผู้วิจัย ขอนำรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลมากล่าว เพราะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับและใช้ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ทั่วโลก การปกครองในรูปของเทศบาลนับเป็นการปกครอง ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด กล่าวคือ ประชาชน เสียภาษีในแต่ละพื้นที่ที่สามารถที่จะเลือกผู้แทนของตนที่เรียกว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา

เทศบาลเข้าไปบริหารดูแลจัดเก็บภาษีท้องถิ่น หรือใช้ภาษีดังกล่าว ให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นมากที่สุด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541, หน้า 43) ได้กล่าวถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ไว้ว่า เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ.116 ในส่วนภูมิภาคมีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย สำหรับสังคมไทย เทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 กฎหมายที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาล คือ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายครั้งจนถึงปัจจุบัน

สถาบันพระปกเกล้า (2545, หน้า 64) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลไว้ว่า

1. เทศบาลตำบล

1.1 มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่สิบสองล้านบาทขึ้นไป

1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คน ขึ้นไป

1.3 มีความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

1.4 ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

2. เทศบาลเมือง

2.1 ท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง จัดให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ

2.2 ส่วนท้องถิ่นชุมชนอื่นๆ ที่มีใช้ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.2.1 เป็นท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป

2.2.2 มีราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

2.2.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำ พรบ.เทศบาลกำหนดไว้

2.2.4 มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง

3. เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์จัดตั้ง ดังนี้

3.1 เป็นท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป

3.2 มีราษฎรอยู่กันอย่างหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตาม พรบ.เทศบาล กำหนดไว้

โครงสร้างของเทศบาล

การบริหารงานรูปแบบเทศบาลในปัจจุบัน ได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเทศบาล ตามลักษณะพื้นที่ การจัดเก็บรายได้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา คู่มือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้แบ่ง โครงสร้างของเทศบาล เรียกว่า องค์การเทศบาล ออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และ นายกเทศมนตรี (มาตรา 14) สำหรับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเทศบาล และจะมีโครงสร้างขึ้น อีกส่วนหนึ่ง คือ พนักงานเทศบาล ดังนี้

1. สภาเทศบาล ประกอบไปด้วย สมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขต เทศบาลจำนวน ดังนี้

1.1 สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน

1.2 สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 18 คน

1.3 สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 24 คน

การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภา อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

2. นายกเทศมนตรี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและคณะผู้บริหาร จะประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี ตามจำนวน ดังนี้

2.1 สภาเทศบาลตำบล ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน

2.2 เทศบาลเมือง ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน

2.3 เทศบาลนคร ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

และกฎหมายได้ให้อำนาจนายกเทศมนตรีแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขานุการ นายกเทศมนตรี เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรี

3. พนักงานเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานประจำสำนักงาน หรือนอกสำนักงาน เป็นผู้นำนโยบายของนายกเทศมนตรีไปปฏิบัติ โดยมีปลัดเทศบาล เป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. ส่วนราชการอื่นตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบ

ของกระทรวงมหาดไทย

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาลและส่วนราชการอื่นข้างต้น ให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ยังได้ประกาศกำหนด การแบ่งโครงสร้างส่วนราชการในเทศบาล ให้เทศบาลมีการแบ่งส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองหรือส่วนราชการอื่นซึ่งเรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ส่วนราชการที่เป็นสำนักหรือการคลัง การช่าง การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การศึกษา วิชาการและแผนงาน การประปา การแพทย์ การช่างสุขาภิบาล สวัสดิการสังคม

2.2 หน่วยงานตรวจสอบภายใน นอกจากนี้ในประกาศดังกล่าวยังได้กำหนด รายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแบ่งส่วนราชการไว้เพิ่มเติม ดังนี้

2.2.1 เทศบาลอาจเปลี่ยนแปลงส่วนราชการต่างๆ (ที่เป็นสำนักหรือกอง) ได้ตาม ความจำเป็นและเหมาะสมของเทศบาล ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงาน เทศบาล (ก.ท.จ.) และต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนด (ก.กลางเทศบาล)

2.2.2 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของ เทศบาลและราชการที่มีได้กำหนดหน้าที่ให้เป็นของสำนัก กอง หรือส่วนราชการใดในเทศบาล โดยเฉพาะ

2.2.3 สำนัก กอง หรือ ส่วนราชการให้มีหน้าที่ตามที่เทศบาลกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.)

2.2.4 การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักปลัด สำนัก กอง หรือส่วนราชการ ให้กำหนดเป็นประกาศเทศบาล โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.)

2.2.5 การจัดตั้ง การปรับปรุง การรวม หรือ ยุบส่วนราชการ ให้เทศบาลพิจารณา เสนอความเห็นและพิจารณาอัตรากำลัง การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกันแล้วเสนอต่อ คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล นายกเทศมนตรีและพนักงานเทศบาล

ปัจจุบันการบริหารงานรูปแบบเทศบาล การแบ่งอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี และพนักงานเทศบาล เพื่อเป็นการแยกภาระหน้าที่กันอย่างเป็นระบบ ไม่ให้งาน ซ้ำซ้อนกัน และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้

โกวิท พวงงาม (2548, หน้า 38-40) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่กำหนด พอสรุป ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล สภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
  - 1.1 อำนาจในการตราเทศบัญญัติ
  - 1.2 อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาลเพื่อปฏิบัติงานของเทศบาล
  - 1.3 อำนาจให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี
  - 1.4 อำนาจควบคุมการดำเนินงานฝ่ายบริหารของเทศบาล เช่น การอนุมัติร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี การตั้งกระทู้ถาม หรือการเปิดอภิปรายพหุติการณของคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีแต่ละคน
2. อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีเข้าดำรงตำแหน่ง โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาล มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นายกเทศมนตรีอาจออกจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดได้ตาม โอกาสหรือเงื่อนไขต่างๆ เช่น สภาเทศบาลไม่รับหลักการร่างเทศบัญญัติงบประมาณ นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่ง หรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้เทศมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เป็นต้น คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
  - 2.1 ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารงานของเทศบาลตามกฎหมาย โดยนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้า
  - 2.2 อำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย
  - 2.3 อำนาจในการปฏิบัติการตามกฎหมายปกครองท้องถิ่น ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในกรณียังไม่ได้ยกฐานะเป็นเทศบาล แต่นายกเทศมนตรีมิได้มีอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านครบทุกประการตามกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากถูกจำกัดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2496) ออกตามความในกฎหมายเทศบาลใน พ.ศ. 2496
3. อำนาจหน้าที่ของพนักงานเทศบาล คือ พนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาล โดยได้รับเงินเดือนในงบประมาณหมวดเงินเดือน เนื่องจากฐานะในองค์กรเทศบาลมีความเป็นอิสระ โดยเอกเทศแยกออกจากราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค พนักงานเทศบาลจึงมิได้เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการพลเรือนของรัฐบาล แต่แยกออกมาเป็นระบบบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะระบบงาน

บริหารงานบุคคลนี้ ประกอบด้วยพนักงานเทศบาลของพนักงานเทศบาลทุกแห่งทั่วประเทศ ฉะนั้น การสับเปลี่ยนพนักงานระหว่างเทศบาล โดยการโอนย้ายก็อาจทำได้

ระบบบริหารงานบุคคลที่แยกตัวออกมานี้ ในทางพฤตินัยยังคงยึดหลักการและแนวทาง ปฏิบัติตามแบบของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นอย่างมาก ระบบนี้ยังมีองค์การบริหารงาน บุคคลกลางเป็นเอกเทศ เรียกว่า คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยเป็นประธานคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

2.4 ออกกฎ คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.)

2.5 อนุมัติการโอนพนักงานเทศบาลระหว่างเทศบาล

2.6 แต่งตั้งอนุกรรมการวิสามัญปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการ

พนักงานเทศบาล (ก.ท.) มอบหมาย

3. หน้าที่อื่นตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพนักงานเทศบาล (อ.ก.ท.) ประจำแต่ละจังหวัด จังหวัดละเทศบาล ทั้งนี้ เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยและดำเนินการ ด้านบุคคลในแต่ละจังหวัด หรือแต่ละเทศบาลตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบพนักงานเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีการแบ่งหน่วยงานของเทศบาลออกเป็น 6 ส่วน (ตามระเบียบคณะกรรมการ พนักงานเทศบาล (ก.ท.) ว่าด้วยการกำหนดส่วนการบริหารของเทศบาลการกำหนดตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนของพนักงานเทศบาล พ.ศ. 2519) เพื่อที่จะให้บริการประชาชน ได้ดังนี้

4.1 สำนักปลัด มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน และนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับ งานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติกร งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียนตลอดจนงานอื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดว่าเป็นงานของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ เช่น สถานธนาบาลของเทศบาล

4.2 กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน บัญชี การจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือน และที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลพัสดุ และทรัพย์สินของเทศบาลตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้เป็นงาน ของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4.3 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วย ของประชาชนป้องกันและระงับโรคติดต่อ การสุขภาพ การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาด สาธารณะสุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง กับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า

การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งงาน
สาธารณสุขอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

4.4 กองช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ
สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม การผังเมืองและสาธารณสุขปก
งานควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้า
หรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

4.5 กองประปา มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการและจำหน่ายน้ำประปา การบำรุงรักษา
ระบบท่อประปาจ่ายน้ำประปา ควบคุมคุณภาพน้ำประปา การติดตั้งมาตรวัดน้ำให้แก่ผู้ใช้
รายใหม่ ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์เกี่ยวกับประปา

4.6 กองการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา
ของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคม ศาสนาประเพณีท้องถิ่น
และนันทนาการ ตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12)
พ.ศ. 2546 พอสรุปได้ดังนี้

1. เทศบาลตำบล มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำ
ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- 1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 1.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 1.3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัด
มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 1.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 1.9 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
โดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการ
ปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วย

การนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการกระทรวงมหาดไทยกำหนด มาตรา 15 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจทำกิจกรรมใดๆ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. ให้มีการบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

ความสำคัญของการบริหารท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประเทศไทยที่เก่าแก่ที่สุดและมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล
2. ให้ประชาชนปกครองกันเองในเขตปกครอง
3. การบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล
4. เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรก
5. ประชาชนสนใจ คำนึง และรู้จักมาก
6. มีจำนวนมาก รองจากองค์การบริหารส่วนตำบล
7. รัฐบาลให้ความสำคัญรูปแบบเทศบาล มีการปรับปรุงแก้ไขเสมอมา
8. รูปแบบเทศบาลสอดคล้องกับการปกครองระบอบรัฐสภาของรัฐ
9. ปัจจุบันเทศบาลเป็นรูปแบบเดียวที่ให้ประชาชนลงมติประชามติว่าจะเลือก

นายกเทศมนตรีทางตรงหรือทางอ้อม

10. เทศบาลมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเป็นสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่า แนวคิด ความหมาย และความสำคัญ ของการบริหารงานเทศบาลเป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาล เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับการพิจารณาศึกษาเทศบาล โดยแนวคิดแบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่ ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยการบริหารท้องถิ่น และความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลของไทย ขณะที่ความหมายของเทศบาล หมายถึง

หน่วยการบริหารท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งในการจัดตั้งขึ้นมาตามกฎหมายหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 รวมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2546 (ทองอาน พาโทสง, ม.ป.ป., หน้า 2)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ให้เป็นปัจจุบัน อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 มาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548, 2548, หน้า 46-57)

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรการบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภาองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาเมืองพัทยา สภาองค์กรการบริหารส่วนตำบล และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการ

สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการ
ติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการติดตามและ
ประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น
เมืองพัทยา คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล
และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มี
กฎหมายจัดตั้ง

“อำเภอ” หมายความว่า รวมถึงกิ่งอำเภอด้วย

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือผู้บริหาร
ท้องถิ่น ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“สมาชิกสภาท้องถิ่น” หมายความว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิก
สภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์
การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“นายอำเภอ” หมายความว่า ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย

“ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน” หมายความว่า ผู้อำนวยการกองวิชาการ
และแผนงาน หัวหน้ากองวิชาการและแผนงาน หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบายและแผน หัวหน้า
สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกันกับตำแหน่งดังกล่าว

“พนักงานส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ข้าราชการส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล
พนักงานเมืองพัทยา พนักงานส่วนตำบล และพนักงานหรือข้าราชการขององค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“แผนพัฒนา” หมายความว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้อง
กับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

“แผนพัฒนาสามปี” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี

“แผนการดำเนินงาน” หมายความว่า แผนดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงรายละเอียดของแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“โครงการพัฒนา” หมายความว่า โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

“การแก้ไข” หมายความว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในแผนพัฒนาหรือแผนดำเนินงานให้ถูกต้องโดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์และสาระเดิมเปลี่ยนแปลงไป

“การเพิ่มเติม” หมายความว่า การเพิ่มเติมแผนงาน โครงการที่ไม่มีอยู่ในแผนพัฒนาสามปีให้ปรากฏไว้ในแผนพัฒนาสามปี

“การเปลี่ยนแปลง” หมายความว่า การทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของแผนพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ข้อ 5 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ได้

ในกรณีมีเหตุจำเป็น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยกเว้น หรือผ่อนผันการปฏิบัติตามระเบียบนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเขตจังหวัด แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ยกเว้นหรือผ่อนผัน

ข้อ 6 การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อ 7 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 8 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารท้องถิ่น ประธานกรรมการ
2. รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน กรรมการ

1. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
3. ผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจ ที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน กรรมการ
4. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก จำนวนไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่เกินหกคน
5. ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
6. หัวหน้าส่วนบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการตามข้อ 8 (3) (4) (5) และ(6) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการคัดเลือกได้อีก

ข้อ 9 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการ
2. หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ
3. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการและเลขานุการ
5. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน หรือ พนักงานส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย ผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการตามข้อ 9 มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 10 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
  - 1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบ ต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง
  - 1.2 ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
  - 1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยให้เน้นดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชน โดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
  - 1.4 กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด
  - 1.5 นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น

1.6 แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มาประกอบการพิจารณาด้วย

2. ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา ในการจัดทำร่างแผนพัฒนา ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพของเทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งให้เสนอปัญหาความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่

3. พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนดำเนินงาน

4. ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (2)

5. พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

6. แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่น เพื่อช่วยปฏิบัติงาน

ตามที่เห็นสมควร

7. ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้าน ในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรม เพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

ข้อ 11 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนา ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงานและจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (1)

ข้อ 12 การประชุมของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผน คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด แล้วแต่กรณีจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของการประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 13 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติตาม (1) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) ถึง (7) ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต สามารถตรวจสอบพฤติกรรมได้
2. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น
3. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
4. เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาทำบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเป็นกรรมการ
5. ดิทยาเสพติดให้โทษ
6. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
7. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและพ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ เว้นแต่ในความผิดอันได้ทำโดยประมาท

ข้อ 14 ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 15 ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ครบวาระการดำรงตำแหน่ง
2. ตาย
3. ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานที่ตนดำรงตำแหน่ง
4. คณะกรรมการที่ผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งอยู่เห็นว่ามิเหตุผลอันสมควร และมีมติจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามให้ออก
5. มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 13

ข้อ 16 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา ประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับ

สภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทาง และข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา ท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอ ผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่น จึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

ข้อ 17 การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนา ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการ พัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา ท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปี และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีสำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา สามปีต่อไป

ข้อ 18 แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน ก่อนงบประมาณประจำปี ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสามปี แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ ในกรณีของเทศบาลผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจ

ให้นายอำเภอได้ เมื่อมีการขยายเวลาให้แก่อำเภอเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคสองให้เป็นอำนาจของนายอำเภอแล้วแก่อำเภอ เพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

ข้อ 19 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกจัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

ข้อ 20 ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกที่จัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดทำร่างแผนพัฒนาตามระเบียบนี้

ข้อ 21 การแก้ไขแผนพัฒนาเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 22 การเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ต่อไป

ข้อ 23 การเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่นทราบ

2. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่น จึงพิจารณาอนุมัติและประกาศต่อไป

ข้อ 24 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนที่อนุมัติแล้ว และนำไปปฏิบัติรวมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกันภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประกาศใช้และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 25 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตาม โครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

ข้อ 26 การจัดทำแผนการดำเนินงานให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วจัดทำร่างแผนการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนการดำเนินงาน แล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่นประกาศเป็นแผนการดำเนินงาน ทั้งนี้ให้ปิดประกาศแผนการดำเนินงานภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ประกาศเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกัน และต้องปิดประกาศไว้อย่างน้อยสามสิบวัน

ข้อ 27 แผนการดำเนินงานให้จัดทำเสร็จภายในเดือนธันวาคมของปีงบประมาณนั้น หรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตั้งงบประมาณดำเนินการหรือได้รับแจ้งแผนงาน/โครงการจากหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณนั้น การขยายเวลาการจัดทำและการแก้ไขแผนการดำเนินงานเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 28 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
2. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
3. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และคณะกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ กรรมการตามข้อ 28 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับคัดเลือกอีกได้

ข้อ 29 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
2. ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
3. รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปีประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน
4. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

ข้อ 30 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาได้โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
2. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงาน
3. หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผล
4. ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตาม

และประเมินผล รายงานผลการดำเนินการซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลต่อคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผน เพื่อประเมินผลการรายงานผล เสนอความเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น

5. ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอผลการติดตามและประเมินผลต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 31 เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมและเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทยอาจจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตามความเหมาะสม

ข้อ 32 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปีและแผนปฏิบัติการที่มีอยู่เดิม ก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลในการประกาศใช้ ให้มีผลใช้ได้ต่อไป

แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และเป็นโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบ การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ความหมายของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผน มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ยังเป็นตัวกำหนดงบประมาณที่จะใช้จ่ายในปีงบประมาณ ในแต่ละท้องถิ่นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาและกำหนดเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น โดยให้มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการกระบวนกรในการเข้าถึงประชาชนเพื่อทราบถึงความต้องการของประชาชน เพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งได้มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2544, หน้า 55) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การวางแผนในอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศและความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ หรือไม่ว่าจะเป็นผู้นำประเทศ องค์กรจะต้องเห็นคุณค่า และความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะนำพาประเทศและและองค์กรประสบความสำเร็จ

สุรัสวดี ราชสกุลชัย (2546, หน้า 110) กล่าวถึงการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงาน อย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะที่เกี่ยวกับภารกิจขององค์กรและวัตถุประสงค์ขององค์กร การเลือกยุทธวิธีให้บรรลุวัตถุประสงค์และการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง การพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้การคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนา หมายถึง การวางแผนในอนาคต หรือการพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงาน โดยใช้ดุลยพินิจ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคต เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ปรารถนา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ความสำคัญของการวางแผน

การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะไม่ว่างานใดๆ ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จด้วยดี ก็ควรมีการวางแผนเพื่อลดความซับซ้อน เกิดความชัดเจนและแนวทางในการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน หลักสำคัญของการวางแผนจึงมุ่งไปที่ความสำเร็จของการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และถือได้ว่างานอันดับแรกของการบริหารและจัดการของหน่วยงาน คือ การวางแผน และได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, หน้า 95) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนว่า การวางแผนมีความสำคัญต่องานทุกชนิดและทุกลักษณะงาน การวางแผนที่ดีและถูกต้องตามหลักและกระบวนการ นอกจากจะมีประโยชน์และช่วยขจัดอิทธิพลสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กรแล้ว การวางแผนยังมีความสำคัญต่อการดำเนินงานในสาระสำคัญ ดังนี้

1. โดยที่ทรัพยากรซึ่งใช้ในการดำเนินงานมักมีจำนวนจำกัด ดังนั้นการวางแผนจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
2. โดยที่การวางแผนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในอนาคต ฉะนั้นการได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้อง นอกจากจะทำให้งานบรรลุถึงเป้าหมายแล้ว ยังจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามแผนหรือผู้บริหารองค์กรสามารถคาดการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแล้วอาจปรับเปลี่ยน

แล้วสามารถปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ หรือสภาวะการณ์ และแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผนต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

3. โดยที่องค์กรหนึ่งๆ ย่อมจะประกอบด้วยองค์กรย่อยจำนวนมากบ้างน้อยบ้าง และองค์กรย่อยเหล่านั้น ย่อมจะมีภาระหน้าที่และแผนในการดำเนินงานเป็นของตนเอง ฉะนั้น การวางแผนรวมย่อมจะช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างองค์กรย่อยเหล่านั้น ให้ดำเนินงานตามภาระของตนเอง แต่เพื่อจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งจะเป็นการลดความซ้ำซ้อน ความสับสนและความขัดแย้งในการดำเนินงานขององค์กร แต่จะเป็นการเกื้อหนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน และช่วยควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

4. การวางแผนจะช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าและสามารถคงอยู่ได้ในสังคม โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพตามภาระผูกพันที่องค์กรมีต่อสังคม

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ดังนี้

1. การวางแผนเป็นส่วนสำคัญของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารต้องใช้การวางแผนในการจัดองค์กร การประสานงานและการควบคุมผู้บังคับบัญชา

2. การวางแผนเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษา ปฏิบัติ เรียนรู้ วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานจากแผนก่อนที่จะลงมือ ดังนั้น จะทำให้กระบวนการทำงานของเขาเป็นได้มาก

3. แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทางและความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมายสำหรับองค์กรให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้เรียนรู้ และยังเป็นกรอบในการตัดสินใจให้ทุกคนเป็นอย่างดี

4. แผนสามารถช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นอนาคตและเห็น โอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์ในการกระทำต่างๆ ให้สำเร็จตามจุดหมายได้

5. การตัดสินใจที่มีเหตุผลในการวางแผนช่วยให้การตัดสินใจเรื่องต่างๆ เป็นไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปตามความต้องการหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

6. การวางแผนเป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เมื่อมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามความต้องการและกิจกรรมต่างๆ จะต้องได้รับการพิจารณา ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นเครื่องประกันการบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

7. การวางแผนเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้มาก การวางแผนจะมีบทบาทในการกระทำสิ่งต่างๆ สอดคล้องกัน เชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

8. การวางแผนเป็นตัวการพัฒนาตามหลักการวางแผน โดยจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดผลสูงสุด

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 3-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. เป็นการลดปัญหาความไม่แน่นอนและความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของความผืนผวนของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้ เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร จึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System approach) เข้ามาในองค์การยุคปัจจุบัน
3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปได้อย่างมีความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กร ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการและงานวิจัยต่างๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

สรุปได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน และการวางแผนมีส่วนช่วยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงการกระทำต่อสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องประกันการบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย (2548, หน้า 6-7) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2548 หมวด 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็น

การพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่น จึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้

กระทรวงมหาดไทย (2548, หน้า 7) การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาร่างแผนสามปี เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติ ร่างแผนพัฒนาสามปี และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปี ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป

แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน
ก่อนงบประมาณประจำปี ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะ เป็นหน้าที่สำคัญในการบริหารภาครัฐที่จะต้องกระทำโดยเฉพาะ
ในลักษณะงานที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการ โดยตรง หน่วยงานผู้ให้บริการ
มีหน้าที่ในการส่งต่อบริการ (Service) ให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการซึ่งความพึงพอใจ
ของประชาชนที่มีต่อการให้บริการนั้น จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการให้บริการสาธารณะ

ความหมายของการให้บริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะได้แก่กิจกรรมที่ฝ่ายปกครองจัดทำและเป็นหน้าที่การให้บริการ
ประชาชนเป็นหน้าที่หลักของส่วนราชการ โดยตรง เพื่อการบริการประชาชนที่มาติดต่อรวมถึง
การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานบริการประชาชนในด้านต่างๆและขั้นตอนการให้บริการ การให้
ความหมายหรือนิยามของการให้บริการสาธารณะ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน
ดังนี้

มานิตย์ จุมปา (2547, หน้า76) ได้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะว่า หมายถึง
กิจกรรมที่ฝ่ายปกครองได้กระทำ เพื่อประโยชน์สาธารณะอันเป็นการตอบสนองความต้องการ
ของประชาชน เช่น การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข และมองว่าการให้บริการสาธารณะ
มี 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรอันได้แก่ บุคลากร ค่าใช้จ่าย อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. กิจกรรม หรือกระบวนการ ซึ่งหมายถึงวิธีการที่จะใช้ทรัพยากร
3. ผล หรือ ผลผลิต ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมีการใช้ทรัพยากร
4. ความคิดเห็นต่อผลกระทบ ซึ่งหมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ
ที่ได้รับ จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการพิจารณาโดยใช้แนวคิดเชิงระบบที่มีการมองว่า
หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการนำปัจจัยเข้าสู่กระบวนการผลิตและออกมาเป็นผลผลิต หรือการ
บริการ

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2547, หน้า 31) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะว่า
หมายถึง กิจกรรมซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
โดยส่วนรวมเป็นการให้บริการประชาชนหรือการดำเนินการอื่น เพื่อสนองความต้องการ

ของประชาชน ซึ่งการบริการสาธารณะจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขสองประการ คือ เป็นกิจกรรมที่นิติบุคคลมหาชน เป็นผู้ดำเนินการหรือมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์สาธารณะและตอบสนองความต้องการของประชาชน

มยุรี อนุমানราชชน (2547, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะว่าหมายถึง กิจกรรมการกระทำของรัฐบาลหรือแนวทางการเลือกตัดสินใจแนวทางการกระทำของรัฐบาล เพื่อบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนด

สรุปได้ว่า การบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยส่วนรวม และเป็นการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐบาล การตัดสินใจดำเนินการของภาครัฐบาล การจัดสรรทรัพยากรทั้งหมดให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะ

การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ประชาชนผู้รับบริการจะเกิดความพึงพอใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การให้บริการที่รวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม ลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบาย ไว้ดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย (2544, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะคือ

1. การบริการสาธารณะจะต้องดำเนินการไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
บริการสาธารณะนั้น เป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกคน ซึ่งมีความต้องการในกิจกรรมสาธารณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกคน ซึ่งมีความต้องการในกิจกรรมสาธารณะอยู่ตลอดเวลา และฝ่ายปกครองก็มีหน้าที่ที่จะต้องจัดบริการสาธารณะให้ดำเนินการไปอย่างปกติต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังนั้น การจัดบริการสาธารณะจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยหลักการที่บริการสาธารณะมีอยู่นี้ มิได้บังคับใช้เฉพาะฝ่ายปกครองเท่านั้น แต่ยังรวมผลไปถึงเอกชนผู้มอบอำนาจในการจัดบริการสาธารณะแทนรัฐไม่ว่าจะ โดยกฎหมายหรือรูปสัญญาก็ตาม และหากเอกชนผู้จัดบริการสาธารณะไม่ต่อเนื่องไม่สม่ำเสมอเอกชนผู้จัดบริการสาธารณะนั้น ก็ต้องถูกลงโทษตามที่ได้กำหนดในเงื่อนไขสัญญาเช่นกัน

2. บริการสาธารณะที่เกิดขึ้นเอกชนมีสิทธิได้รับประโยชน์โดยเท่าเทียมกันบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน บริการสาธารณะเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้น โดยอาศัยอำนาจกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

บริการสาธารณะ จึงยอมเป็นธรรมดาที่เอกชนย่อมมีสิทธิและโอกาสได้รับประโยชน์จากการบริการสาธารณะหรือเข้าสู่บริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน รัฐจะจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะมิได้

3. การจัดบริการสาธารณะจะต้องปรับตัวให้เหมาะกับการบริการของประชาชนตลอดเวลา เนื่องจากฝ่ายปกครองสามารถทำได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลใด เพราะฝ่ายปกครองมีอำนาจตามกฎหมายที่จะแก้ไข เปลี่ยนแปลงได้ฝ่ายเดียว ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการรักษาประโยชน์สาธารณะอยู่เสมอ และจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้เข้ากับวิวัฒนาการของความต้องการ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยในการแก้ไขปรับปรุงการบริการสาธารณะดังกล่าว จะต้องกระทำโดยกฎหมายหรือต้องกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ และแม้ว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการบริการสาธารณะนั้น จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตาม บุคคลนั้น จะอ้างสิทธิประโยชน์ของตนเองได้รับการบริการสาธารณะมาขัดขวางการเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะโดยกฎหมายมิได้

นั่นทวัฒน์ บรมานันท์ (2547, หน้า 40) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะ 3 ประการ คือ

1. บริการสาธารณะเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครอง บริการสาธารณะนั้นไม่ว่าจะเป็นประเภทใด จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในฐานะที่เป็นผู้อำนาจจัดทำเองหรือในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมดูแลให้ผู้อื่นจัดทำเสมอ บริการสาธารณะที่ฝ่ายปกครองจัดทำเอง เช่น การให้สัมปทานกิจการ สาธารณูปโภค แก่เอกชนรับไปจัดทำ เป็นต้น

2. บริการสาธารณะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.1 ความต้องการที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.2 ความต้องการที่จะได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต

2.3 การจัดระเบียบและวิธีการจัดทำบริการสาธารณะย่อมจะต้องมีการแก้ไข

เปลี่ยนแปลงได้เสมอ โดยบทกฎหมายผู้ใดจะถือว่าทำให้เสียหายหรือเสียดสิทธิต่างใดไม่ได้ เพราะการจัดทำบริการสาธารณะจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความจำเป็นในทางปกครองที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะ เช่น รัฐบาลอาจจะมีนโยบายสนับสนุนให้มีการค้นคว้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานขึ้น เป็นต้น

3. บริการสาธารณะจะต้องดำเนินการอยู่เป็นนิจ และโดยสม่ำเสมอ โดยไม่มีการหยุดชะงัก เพราะการบริการสาธารณะเป็นกิจการที่จำเป็นอย่างยิ่งแก่ประชาชน หากหยุดชะงักด้วยประการใดๆ ประชาชนย่อมได้รับความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้ บริการสาธารณะที่จะเป็นราชการ จึงถือหลักสำคัญว่าจะต้องทำให้ติดต่อกัน โดยสม่ำเสมอเป็นนิจ เพราะความต้องการของประชาชนย่อมมีอยู่ตลอดเวลา หากมีผู้ใดทำให้บริการสาธารณะต้องหยุดชะงักลง ฝ่ายปกครองก็มีอำนาจที่จะปราบปรามได้ สำหรับข้าราชการเพื่อป้องกันมิให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐนำหยุดงานอย่างเดียวกับลูกจ้างของเอกชน โดยถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา

ธวัช มกรพงศ์ (2547, หน้า 98) กล่าวว่า การจัดทำบริการสาธารณะนั้น มีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. บริการสาธารณะที่จัดทำขึ้นต้องดำเนินการไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง บริการสาธารณะที่มีความจำเป็นแก่การดำรงชีวิตของประชาชน และประชาชนทุกคนมีความต้องการในบริการสาธารณะตลอดเวลา ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำบริการสาธารณะของฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถดำเนินการเป็นช่วงๆ โดยไม่มีความสม่ำเสมอและต่อเนื่องได้

2. บริการสาธารณะที่จัดต้องให้เอกชนมีสิทธิได้รับประโยชน์โดยเท่าเทียมกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 30 ว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน บริการสาธารณะเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้น โดยอาศัยอำนาจทางกฎหมาย ดังนั้น ประชาชนทุกคนต้องมีสิทธิและโอกาสได้รับผลประโยชน์จากบริการสาธารณะและเข้าสู่บริการสาธารณะอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน รัฐจะจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยเฉพาะไม่ได้

3. การจัดทำบริการสาธารณะต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนตลอดเวลา การจัดทำบริการสาธารณะนั้น ฝ่ายปกครองสามารถทำได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลใดเพราะฝ่ายปกครองมีอำนาจตามกฎหมายที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ฝ่ายเดียว เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยฝ่ายปกครองต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการรักษาประโยชน์สาธารณะอยู่เสมอ และจะต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับวิวัฒนาการของความต้องการของส่วนรวมของประชาชน การแก้ไขปรับปรุงการจัดทำบริการสาธารณะดังกล่าว จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตาม บุคคลนั้นจะอ้างสิทธิประโยชน์ ที่เคยได้รับจากบริการสาธารณะมาขัดขวางการเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะโดยกฎหมายมิได้

สรุปได้ว่า การบริการสาธารณะเป็นภารกิจหลักของภาครัฐที่จะบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นที่จะต้องให้บริการประชาชนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน โปร่งใส เป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการนั้น ภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณะเพื่อเป็นการสร้างความเป็นสุขให้แก่ประชาชน การจัดทำบริการสาธารณะไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครองจัดทำเองหรือมอบให้เอกชนเป็นผู้จัดทำ ก็อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันคือหลักว่าด้วยความเสมอภาค หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

บริบทของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

เทศบาลตำบลเมืองเก่า (2558, หน้า 4-8) ได้ระบุถึงบริบทของเทศบาลตำบลเมืองเก่า ไว้ว่า เทศบาลตำบลเมืองเก่าเดิมเป็นสุขาภิบาลเมืองเก่าและกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2520 โดยได้ยกฐานะท้องถิ่นบางส่วนของตำบลเมืองเก่าและตำบลekinบุรี อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลมีชื่อว่า “สุขาภิบาลเมืองเก่า” อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลเมืองเก่า โดยผลของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 โดยมีบริบทที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ลักษณะที่ตั้ง

สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองเก่า ตั้งอยู่เลขที่ 173/7-8 หมู่ 9 ถนนสุวรรณศร ตำบลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดปราจีนบุรี ห่างจากจังหวัดปราจีนบุรีประมาณ 58 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 193 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเมืองเก่าและตำบลekinบุรี

1.2 อาณาเขต

เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับตำบลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดกับตำบลekinบุรี อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลเมืองเก่า ตำบลบ้านนา ตำบลย่านรี อำเภอภินทรบุรี
จังหวัดปราจีนบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลเมืองเก่า ตำบลภินทร อำเภอภินทรบุรี
จังหวัดปราจีนบุรี

1.3 เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีพื้นที่รับผิดชอบ 10 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่
บางส่วนของตำบลภินทร และตำบลเมืองเก่า แบ่งเขตการปกครองเป็นชุมชนได้จำนวน 12 ชุมชน
(13 หมู่บ้าน) ดังนี้

1. ชุมชนตำรวจ	หมู่ 2, หมู่ 4, หมู่ 5 (บางส่วน) และหมู่ 8 ตำบลภินทร
2. ชุมชนบ้านนางเลง	หมู่ 5 ตำบลภินทร
3. ชุมชนบ้านไผ่	หมู่ 8 ตำบลเมืองเก่า
4. ชุมชนสามทหาร	หมู่ 8 ตำบลเมืองเก่า
5. ชุมชนบ้านรุ่งเจริญ	หมู่ 9, หมู่ 20 ตำบลเมืองเก่า
6. ชุมชนบ้านเมืองใหม่	หมู่ 10 ตำบลเมืองเก่า
7. ชุมชนบ้านคงเย็น	หมู่ 11 ตำบลเมืองเก่า
8. ชุมชนบ้านเนินแห่	หมู่ 12 ตำบลเมืองเก่า
9. ชุมชนบ้านหนองกุลา	หมู่ 13 ตำบลเมืองเก่า
10. ชุมชนนครภินทร	หมู่ 16 ตำบลเมืองเก่า
11. ชุมชนบ้านเหล่าหลวง	หมู่ 16 ตำบลเมืองเก่า
12. ชุมชนบ้านโนนคูณ	หมู่ 17 ตำบลเมืองเก่า

1.4 สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศของเทศบาลตำบลเมืองเก่า แบ่งตามฤดูกาล ดังนี้

ฤดูร้อน	อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 37-40 องศาเซลเซียส
ฤดูหนาว	อากาศเย็น อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 19.25 องศาเซลเซียส
ฤดูฝน	มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 44.91 มิลลิเมตร

1.5 สภาพภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลเมืองเก่าด้านทิศตะวันออก มีสภาพเป็นที่เนินสูง ส่วนทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง มีน้ำขังตลอดปีเป็นบางส่วน (ใช้ทางหลวงหมายเลข 304 เป็นเส้นทาง การแบ่งทิศ) บริเวณสี่แยกทางหลวงหมายเลข 33 กับทางหลวงหมายเลข 304 ตัดกันเป็นสี่แยก มีชื่อว่า “สี่แยกสามทหาร”

2. โครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคม

เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีการคมนาคมทางบกที่สะดวก สามารถเดินทางติดต่อกับ อำเภอต่างๆ ภายในจังหวัด รวมทั้งมีเส้นทางสายเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งและ ลำเลียงสินค้า และสามารถการเดินทางเชื่อมต่อยังภูมิภาคต่างๆ และประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ซึ่งทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญๆ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 33 สายสุวรรณศร (ปราจีนบุรี- สระแก้ว) และทางหลวงหมายเลข 304 (ฉะเชิงเทรา- นครราชสีมา) และยังมีสถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณใกล้กับสี่แยกกบินทร์บุรี อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2.2 การประปา

1. จำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปาครบทุกครัวเรือน
2. หน่วยงานเจ้าของกิจการประปา คือ การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอ กบินทร์บุรี
3. แหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา คือ แควพระปรอง

2.3 การไฟฟ้า

1. จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน
2. หน่วยงานเจ้าของกิจการไฟฟ้า คือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอ กบินทร์บุรี
3. พื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้าครอบคลุมทุกพื้นที่
4. ไฟฟ้าสาธารณะ ขยายเขตไฟฟ้าแสงสว่างครอบคลุมในเขตเทศบาล

2.4 การสื่อสาร

1. ประชากรในพื้นที่มีโทรศัพท์ใช้ประมาณร้อยละ 98 ส่วนใหญ่เป็นแหล่งชุมชน
2. จำนวนชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง
3. ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง

4. ระบบเสียงไร้สาย/หอกระจายข่าวในพื้นที่ให้บริการได้ 10 แห่ง

ยังไม่ครอบคลุมในเขตพื้นที่เทศบาล

5. หน่วยงานที่มีข่าววิทยุสื่อสารในพื้นที่ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ
กบินทร์บุรี สถานีตำรวจภูธรกบินทร์บุรี และเทศบาลตำบลเมืองเก่า

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพค้าขาย นอกจากนั้น ประกอบ
อาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง รับราชการ และอื่นๆ รายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง

3.2 การพาณิชย์กรรมและบริการ

3.2.1 ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่	จำนวน	2	แห่ง
3.2.2 มินิมาร์ท/ซูเปอร์มาเก็ต	จำนวน	7	แห่ง
3.2.3 ร้านสะดวกซื้อ	จำนวน	7	แห่ง
3.2.4 สถานีบริการน้ำมัน(ปั้มน้ำมัน)	จำนวน	9	แห่ง
3.2.5 ปั้มน้ำมัน	จำนวน	3	แห่ง
3.2.6 โรงแรม/รีสอร์ท	จำนวน	7	แห่ง
3.2.7 อพาร์ทเมนท์/แมนชั่น	จำนวน	2	แห่ง
3.2.8 ธนาคาร	จำนวน	7	แห่ง
3.2.9 โรงรับจำนำ	จำนวน	1	แห่ง
3.2.10 ร้านอาหาร	จำนวน	24	แห่ง
3.2.11 สถานบันเทิง	จำนวน	1	แห่ง
3.2.12 ร้านทอง	จำนวน	6	แห่ง
3.2.13 ศูนย์จำหน่ายรถยนต์	จำนวน	3	แห่ง
3.3.14 อู่ซ่อมรถยนต์	จำนวน	18	แห่ง
3.2.15 ตลาดสด	จำนวน	4	แห่ง

3.3.16 สถานประกอบเทศพาณิชย์ ได้แก่ โรงฆ่าสัตว์ จำนวน 1 แห่ง

3.3.17 สถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ กีฬาและนันทนาการ จำนวน 1 แห่ง

ได้แก่ สวนสาธารณะกบินทร์เฉลิมราชย์

4. ด้านสังคม

เทศบาลตำบลเมืองเก่ามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,576 คน เป็นชาย 3,357 คน และหญิง 3,222 คน มีจำนวนชุมชน 12 ชุมชน (13 หมู่บ้าน) และจำนวนครัวเรือน 4,183 ครัวเรือน

5. ด้านการศึกษา

การศึกษาในเขตเทศบาล มีสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา สามารถแยกตามระดับ ได้ดังนี้

5.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน 4 แห่ง

5.2 ระดับประถมศึกษา ได้แก่

5.2.1 โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ จำนวน 4 แห่ง

5.2.2 โรงเรียนประถมศึกษาของเอกชน จำนวน 1 แห่ง

รวม 5 แห่ง

5.3 ระดับมัธยมศึกษา ได้แก่

5.3.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จำนวน 1 แห่ง

5.3.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาของเอกชน จำนวน 1 แห่ง

รวม 2 แห่ง

6. ด้านการสาธารณสุข

6.1 โรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 1 แห่ง

6.2 สถานพยาบาลของเอกชน(คลินิก) จำนวน 10 แห่ง

6.3 สถานพยาบาลของเอกชน (รักษาสัตว์) จำนวน 2 แห่ง

6.4 ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 8 แห่ง

6.5 ร้านนวดแผนไทย จำนวน 5 แห่ง

7. ด้านการคลัง

การบริหารรายรับ-รายจ่าย ในปีงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง 3 ปี ดังนี้

ตาราง 2.1

รายรับ-รายจ่าย ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า 3 ปีซ้อนหลัง

รายการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.2556	ปีงบประมาณ พ.ศ.2557	ปีงบประมาณ พ.ศ.2558
รายรับ	45,542,693.19	49,771,813.56	51,844,645.34
รายจ่าย	38,285,118.70	30,516,940.51	37,144,063.59

8. ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

8.1 ด้านศาสนา

8.1.1 ผู้นำถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 95 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

8.1.2 ผู้นำถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

8.1.3 ผู้นำถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

8.1.4 วัด จำนวน 3 แห่ง

8.2 ประเพณีสำคัญ

8.2.1 ประเพณีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมโดยสังเขป ได้แก่ การทำบุญตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง แด่พระภิกษุ โดยดำเนินการร่วมกับชุมชน

8.2.2 ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมโดยสังเขป ได้แก่ การสรงน้ำพระ ปลอยปลา รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

8.2.3. ประเพณีลอยกระทง กิจกรรมโดยสังเขป ได้แก่ การประกวดขบวนแห่ประกวดกระทง และประกวดนางนพมาศ

9. ด้านโครงสร้างและอัตรากำลังในการบริหารงาน

เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นเทศบาลขนาดกลาง ได้แบ่งโครงสร้างและอัตรากำลังในการบริหารงาน ดังนี้

9.1 ฝ่ายการเมือง

การบริหารงานของเทศบาลตำบลเมืองเก่า ประกอบด้วย สภาเทศบาลตำบลเมืองเก่า และคณะผู้บริหาร เทศบาลตำบลเมืองเก่ามีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 8 คน (สมาชิกที่เหลือถูกตัดสิทธิทางการเมือง) คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองเก่า จำนวน 4 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี

รองนายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี โดยให้นายกเทศมนตรีควบคุม และรับผิดชอบการบริหารราชการของเทศบาลตามกฎหมาย

9.2 ฝ่ายประจำ

เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีการจัดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในเทศบาลออกเป็น 1 สำนัก 5 กอง โดยมีปลัดเทศบาล เป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบดูแลงานประจำของเทศบาล ตามโครงสร้างและอัตราค่าจ้าง ดังนี้

ตาราง 2.2

โครงสร้างอัตราค่าจ้างพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้าง

หน่วยงาน	จำนวนพนักงาน				รวม
	พนักงาน	ลูกจ้าง	พนักงานจ้าง	พนักงานจ้าง	
	เทศบาล	ประจำ	ตามภารกิจ	ทั่วไป	
1. สำนักปลัดเทศบาล	4	1	6	13	24
2. กองคลัง	5	-	2	-	7
3. กองช่าง	2	-	2	6	10
4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	3	-	3	14	20
5. กองการศึกษา	4	-	3	1	8
6. กองวิชาการและแผนงาน	4	-	1	-	5
รวม	22	1	17	34	74

1. สำนักปลัดเทศบาล

มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาลและราชการที่มิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกองหรือส่วนราชการใด

2. กองคลัง

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่าย การรับ การนำส่ง การเก็บรักษาเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จ บำนาญ

เงินอื่นๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน การจัดสรรเงินต่างๆ การจัดทำบัญชี
ทุกประเภท การจัดทำทะเบียนคุมเงินรายได้และรายจ่ายต่างๆ การควบคุมการเบิกจ่าย งานทำ
งบทดลองประจำเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุของเทศบาล การจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ฯลฯ งานผลประโยชน์ของเทศบาล และงานอื่น
ที่ได้รับมอบหมาย

3. กองช่าง

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบการจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม
การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบการก่อสร้าง
งานการควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงานก่อสร้างและซ่อมบำรุง
และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการแนะนำช่วยเหลือการเจ็บป่วยของประชาชน
การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การสุขาภิบาลการรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ งานตลาด
สาธารณะ สุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนการควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับ
สุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า
การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งสาธารณสุขอื่นๆ
ให้เป็นไปตามกฎหมาย และงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

5. กองการศึกษา

กองการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และพัฒนาการศึกษา
ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย งานกิจการศาสนา ส่งเสริม
ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งานกีฬาและนันทนาการ งานกิจกรรมเด็กเยาวชน และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
ตามที่ได้รับมอบหมาย

6. กองวิชาการและแผนงาน

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายและแผน ซึ่งมีลักษณะ
เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายจัดทำแผนหรือโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม
แผนงานหรือความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นนโยบายแผนงานของเทศบาลหรือเมืองพัทยา

และโครงการระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับกรม หรือระดับจังหวัดแล้วแต่กรณี และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

10. ด้านบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

เทศบาลตำบลเมืองเก่าได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารอื่นๆ เช่น การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมการเลือกตั้งในเขตพื้นที่ การร่วมทำกิจกรรมสังคมในโอกาสต่าง ๆ และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล เป็นต้น

10. แผนยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์

แผนยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาด้านการผังเมือง และการควบคุมอาคารและสถานที่บริการสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การส่งเสริมด้านที่พักอาศัยให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และการป้องกันและส่งเสริมอนามัยของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุบนท้องถนน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการบ้านเมือง กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ ส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรของเทศบาล ปรับปรุงพัฒนารายได้ของเทศบาล และปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ พัฒนางานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาป่าและน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น กลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาส่งเสริมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและยังมีผลงานวิจัยบางท่านมีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ

งานวิจัยในประเทศ

อรอนงค์ ปานมัจฉา (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการกำหนดปัญหา ด้านการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา และด้านการดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59, 3.53, 3.49, 3.45 และ 3.41 ตามลำดับ

ธีรพิชญ์ บันลือทรัพย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้ผู้บริหารทางงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน รองลงมาคือ โครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดเผยเรื่องงบประมาณและสามารถดำเนินการตรวจสอบได้ตามลำดับ

เพ็ญประภา สถิตรัมย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง

อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ด้านการปฏิบัติตามแผนพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรให้ความสำคัญกับ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น ถนน ทางระบายน้ำ การจัดขยะมูลฝอย มากกว่าจัดทำโครงการ และแผนพัฒนา ให้พิจารณาถึงความสำคัญของปัญหา และความเดือดร้อนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านเป็นหลักตามลำดับ

ศุภวัฒน์ พิกุลศรี (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายได้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

นริگانต์ พุทธเมฆ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมและเป็นรายได้ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับการมีส่วนร่วมลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) มีระดับการมีส่วนร่วมในลำดับสุดท้าย

กฤษฎากรณ์ ยูงทอง (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบล นางัว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาอยู่ในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วม

รับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและประชาชนที่เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลตำบลนางัว โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของประชาชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลตำบลนางัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไป

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนได้ผลจากการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนางัว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลนางัว ได้จัดทำแผนงาน โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของ เช่น เครื่องอุปโภค บริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนทั้ง โดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชนรวมถึงเป็นแนวทางในการเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ

ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่า การดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะคิดว่าจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการเทศบาลตำบลนางัว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ประชาชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เทศบาลตำบลนางัว ได้เปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนา และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางัว

ปัญญา แก่นดี (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ การนำโครงการที่ได้จากการทำแผนมาจัดทำงบประมาณให้ครบร้อยละร้อยเปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนให้ประชาชนได้ทราบ และให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้าน ตามลำดับ

สมยศ ลอยประโคน (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณ ด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา คือ ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

Cheyne (1997) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนประจำปีของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น ของการปฏิรูปรัฐบาลท้องถิ่นประเทศนิวซีแลนด์ โดยการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการวางแผนและเป้าหมายประจำปีของระบอบประชาธิปไตยที่เพิ่มขึ้น และความรับผิดชอบที่มีพร้อมกับประสิทธิภาพการปฏิรูปภาครัฐ ผ่านกรณีศึกษาของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น การวางแผนประจำปี การค้นพบที่สำคัญของการวิจัยคือ พบว่ามีจุดอ่อนและข้อจำกัด ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนประจำปี และบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและการอภิปรายขั้นตอนในระบอบประชาธิปไตยที่มีความเหมาะสมมากขึ้น และเป็นรูปแบบที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมพหุนิยม

Waheduzzaman (2010) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการกำกับดูแลที่ดี กรณีศึกษาโครงการพัฒนาชนบทในบังกลาเทศ พบว่า โครงการพัฒนาส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบท จะสำเร็จได้ด้วยมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาระหว่างประเทศและประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีความต้องการมีส่วนร่วมที่ดีในการกำกับดูแลของรัฐบาลท้องถิ่นในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเพิ่มผลจากการใช้แผนพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน รัฐบาลบังกลาเทศแนะนำการกระจายอำนาจการปฏิรูปกฎระเบียบและมาตรการที่จะใช้ในท้องถิ่น สำหรับคนที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพในกิจการของรัฐบาลท้องถิ่นประเทศบังกลาเทศ เหตุผลสำคัญเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดจากภาครัฐและข้าราชการการเมือง

การศึกษาครั้งนี้ได้รับการออกแบบมา เพื่อตรวจสอบที่เฉพาะเจาะจงสถานการณ์ในระดับท้องถิ่น และอุปสรรคในการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

Njunwa (2010) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือ เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ พิษณุโลก นครราชสีมา และ โรงเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาค้นคว้า แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาเป็นหัวข้อสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตัวเองเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษา การพัฒนา แทนซาเนียเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ซึ่งมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในการประถมศึกษาสากล เพื่อตอบสนองเป้าหมายของสหประชาชาติผ่านเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเป้าหมายของรัฐบาล ผลการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำมาก ในขณะที่จำนวนของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาถูกจำกัด และการมีจำนวนของปัจจัยที่จำกัด ชุมชนที่มีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมซึ่งรวมถึงความยากจน การไม่รู้หนังสือและความโง่เขลา, การรบกวนทางการเมืองประสิทธิภาพทางการเรียน ด้านงบประมาณ และการขาดความโปร่งใส นักวิจัยให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจำนวนของคนในท้องถิ่นที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาและยืนยันในความสำเร็จของการศึกษาและการรับรู้ของชุมชนในความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของพวกเขา การศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างความรู้สึกร่วมกันของความเป็นเจ้าของโรงเรียน และสร้างความมั่นใจกระบวนการประชาธิปไตยในการบริหารโรงเรียน

Mohammad Shahidul Hasan Swapan (2012) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนทางกายภาพ : กรณีศึกษาของการพัฒนา เมืองคูลนา พบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนทางกายภาพ ในเมืองคูลนาคือขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของประชาชนที่ แสดงให้เห็นว่ามีอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัติ และจะไม่สนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ จะเห็นได้ว่าปัญหาทางการเมืองและกลไกการสื่อสารที่อ่อนแอ จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของแผนแม่บทของเมืองคูลนา การศึกษาอาจจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจความคาดหวังของประชาชนในกลยุทธ์การออกแบบสำหรับการแสดงบทบาทที่ดีกว่าในการพัฒนาเมืองในบังกลาเทศ ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันในช่วงเวลา สถานที่ และกิจกรรม ในเวทีระดับโลก

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การร่วมรับผลประโยชน์ การดำเนินงาน การประเมินผล ตามลำดับ ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ โดยภาพรวมได้แก่ ประชาชนมีต้องการ

ที่จะได้รับพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ ประชาชนสามารถตรวจสอบงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควบคุมตรวจสอบ การปฏิบัติงาน การจัดทำแผนพัฒนาให้พิจารณาถึงความสำคัญของปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้าน และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า โครงการพัฒนาส่วนใหญ่จะสำเร็จได้ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลของรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพจากการใช้แผนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะเจาะจง สถานการณ์การมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น และอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสร้างความรู้สึกรับรู้ของการเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นการสร้างความมั่นใจในกระบวนการประชาธิปไตยในท้องถิ่น และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนพัฒนาขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของประชาชน ซึ่งอาจแตกต่างกันในช่วงเวลา สถานที่และกิจกรรมที่ดำเนินการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ใน 12 ชุมชน จำนวน 4,947 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลตำบลเมืองเก่า 2558, หน้า 1)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามราย Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555, หน้า 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลาก

รายละเอียดของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏตามตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชุมชน

ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. ชุมชนตำรวจ	499	36
2. ชุมชนบ้านนางเลง	270	19
3. ชุมชนบ้านไผ่	1,068	77

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
4. ชุมชนสามทหาร	584	42
5. ชุมชนบ้านรุ่งเจริญ	753	54
6. ชุมชนบ้านเมืองใหม่	215	16
7. ชุมชนบ้านดงเย็น	370	27
8. ชุมชนบ้านเนินแห่	216	16
9. ชุมชนบ้านหนองกุลา	423	31
10. ชุมชนนครกบินทร์	223	16
11. ชุมชนบ้านเหล่าหลวง	144	10
12. ชุมชนบ้านโนนคูณ	182	13
รวม	4,947	357

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check list 1) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ คือ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่มีส่วนร่วม สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนในกรณีคำถามเป็นข้อความเชิงบวก ในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี มีดังต่อไปนี้

มีส่วนร่วมมากที่สุด	6	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	5	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	4	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	3	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	2	คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ และการติดตามและประเมินแผนพัฒนา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามงานวิจัยฉบับนี้

2.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงตามสภาพความเป็นจริงเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์

2.4.2 พันจ่าเอก พิเศษ คำขจร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองเก่า เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2.4.3 อาจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์ ผู้ช่วยคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง

แก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกบินทร์ อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9874 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือส่งถึงนายกเทศมนตรีตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม จำนวน 357 ฉบับ ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้วยตนเอง
3. จากแบบสอบถาม จำนวน 357 ฉบับ เก็บรวบรวมได้ 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
  2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
  3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
  4. ประมวลผลทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
  2. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี, 2539, หน้า 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51-6.00	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4.51-5.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
3.51-4.50	มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2.51-3.50	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
1.51-2.50	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
1.00-1.50	ไม่มีส่วนร่วม

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1

จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	357	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	156	43.70
1.2 หญิง	201	56.30
2. อายุ		
2.1 18-30 ปี	51	14.29
2.2 31-40 ปี	85	23.81
2.3 41-50 ปี	104	29.13
2.4 51-60 ปี	77	21.57
2.5 61 ปีขึ้นไป	40	11.20
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	154	43.10
3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	85	23.80
3.3 อนุปริญญา/ปวส.	36	10.10
3.4 ปริญญาตรี	67	18.80
3.5 สูงกว่าปริญญาตรี	15	4.20
4. อาชีพ		
4.1 เกษตรกร	41	11.50
4.2 รับจ้างทั่วไป	144	40.30
4.3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	71	19.90
4.4 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	65	18.20
4.5 อื่นๆ	36	10.10
5. รายได้		
5.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท	48	13.40
5.2 5,000-10,000 บาท	150	42.00
5.3 10,001-15,000 บาท	69	19.30
5.4 15,100 บาทขึ้นไป	90	25.20

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 357 คน เมื่อจำแนกตามเพศเป็นชาย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 เป็นหญิง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 29.13 รองมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ส่วนมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 รองลงมา คือ ระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 ส่วนมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 19.90 ส่วนมีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ (อาชีพ พนักงานจ้างหน่วยงานของรัฐ) มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ปรากฏดังตาราง 4.2-4.6 ดังนี้

ตาราง 4.2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.87	1.32	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.81	1.29	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.90	1.16	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.49	1.29	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.77	1.20	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วม

ในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.90$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.49$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา เพื่อนำมาพิจารณากำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนา	4.17	1.46	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	4.03	1.48	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.87	1.43	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านร่วมกับผู้นำชุมชนหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน	3.84	1.43	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนงานหรือโครงการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.74	1.41	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชน	3.78	1.45	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น	3.61	1.44	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.87	1.32	ปานกลาง

จากตาราง 4.3 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$) = 3.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา เพื่อนำมาพิจารณากำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.17) รองลงมา คือ ข้อ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 4.03) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.61)

ตาราง 4.4

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรีด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
8. ท่านมีส่วนร่วมในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ	3.94	1.42	ปานกลาง
9. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะดำเนิน โครงการ	3.85	1.38	ปานกลาง
10. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น เมื่อโครงการเกิดปัญหา	3.73	1.44	ปานกลาง
11. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือดำเนินโครงการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้	3.78	1.40	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.92	1.47	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.75	1.48	ปานกลาง

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
14. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.70	1.40	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตามแผนการดำเนินงานหรือตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด	3.73	1.40	ปานกลาง
16. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.81	1.44	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.81	1.29	ปานกลาง

จากตาราง 4.4 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8. ท่านมีส่วนร่วมในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมา คือ ข้อ 12. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.70$)

ตาราง 4.5

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
17. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.04	1.36	ปานกลาง

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
18. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต	4.02	1.35	ปานกลาง
19. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย	4.00	1.30	ปานกลาง
20. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี	3.85	1.29	ปานกลาง
21. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.98	1.37	ปานกลาง
22. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.79	1.22	ปานกลาง
23. ท่านมีส่วนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.91	1.35	ปานกลาง
24. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.90	1.31	ปานกลาง
25. ท่านได้รับผลประโยชน์ของชุมชนในโครงการรวมกลุ่มอาชีพ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.66	1.33	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.90	1.16	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}=4.04$) รองลงมา คือ ข้อ 18. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ($\bar{X}=4.02$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 25. ท่านได้รับผลประโยชน์ของชุมชนในโครงการรวมกลุ่มอาชีพ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=3.66$)

ตาราง 4.6

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอทับปดบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการประเมินผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.73	1.42	ปานกลาง
27. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานหรือโครงการตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้	3.58	1.39	ปานกลาง
28. ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.51	1.44	ปานกลาง
29. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.47	1.40	น้อย
30. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีต่อไป	3.60	1.45	ปานกลาง
31. ท่านมีส่วนร่วมเสนอชื่อกรรมการติดตามตรวจสอบ	3.42	1.44	น้อย
32. ท่านมีส่วนร่วมทำสรุปผลการดำเนินงานตามแผน	3.30	1.41	น้อย
33. ท่านมีส่วนร่วมจัดทำรายงานเสนอผลการดำเนินงานต่อเทศบาล	3.34	1.49	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.49	1.29	น้อย

จากตาราง 4.6 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอทับปดบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อ 26. ข้อ 27. ข้อ 28. และข้อ 30. พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนี้อยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.73$)

รองลงมา คือ ข้อ 30. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลดำเนินการแก้ไขปัญหา
ความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีต่อไป ($\bar{X} = 3.60$)
ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 32. ท่านมีส่วนร่วมทำสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผน ($\bar{X} = 3.30$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ปรากฏดังตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ	25	46.30
2	ควรมีกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมมากขึ้น และให้ความสำคัญในการจัดทำแผน	17	31.48
3	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนให้มากขึ้น	12	22.22
	รวม	54	100

จากตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมา คือ ควรมีกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมมากขึ้น และให้ความสำคัญในการจัดทำแผน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามา มีส่วนร่วมในการทำแผนให้มากขึ้น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอการสรุปผลและข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
  - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน แล้วทำการสุ่มกระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไขจำนวน

และภาษา เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง ก่อนทดลองใช้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบึงนาราง อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9874 ซึ่งผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดพิจิตร ด้วยตนเอง จำนวน 357 ฉบับ แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาคืนได้ จำนวน 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดทำคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดพิจิตร ในด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนารางบุรีจังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง

ไปหาคำ ได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชาคมมีน้อย รองลงมา คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญ ในการจัดทำแผน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้มากขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลเมืองเก่า อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราชินบุรี ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราชินบุรี ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ อันจะเป็นข้อมูลให้เทศบาลตำบลเมืองเก่า นำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของเทศบาลตำบลเมืองเก่า ในอนาคต ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราชินบุรี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควรได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เป็นเพราะในการประชุมประชาคมในแต่ละครั้งมีประชาชนเข้าร่วมไม่มากนัก ทำให้การเสนอปัญหาความต้องการ การเรียงลำดับความสำคัญ และการตัดสินใจเลือกปัญหาเป็นของผู้นำชุมชนหรือประชาชนเพียงบางกลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่ขาด โอกาสร่วมเสนอปัญหาความที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ในการจัดทำแผนเท่าที่ควรประกอบกับประชาชนในพื้นที่บางส่วนประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ทำงาน โรงงาน จำเป็นต้องทำมาหากิน เพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพมากกว่า จึงไม่ได้เข้าร่วมในการประชาคม ทำให้ขาด โอกาสที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการต่างๆ ของเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้าใจว่าจะได้รับผลประโยชน์จากแผนงานหรือโครงการพัฒนาอย่างไร

ที่เทศบาลได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่างๆ ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงทุกชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจว่าการประเมินหรือการดำเนินการของเทศบาล คนมีหน้าที่ที่จะต้องติดตามประเมินผล และยังไม่เห็นความสำคัญในขั้นตอนและกระบวนการในการประเมินผลแผนงาน โครงการต่างๆ ของเทศบาลเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมในการประเมินผลยังมีน้อย ประกอบกับการประชาสัมพันธ์และการชี้แจงแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผนให้ประชาชนทราบยังไม่ทั่วถึง ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา แก่นดี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแคนคอง อำเภอแคนคอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจไม่มากนัก การทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น การเสนอปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ตัดสินใจเลือกแผนงานหรือโครงการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นยังมีไม่มากนัก ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพิชญ์ บันลือทรัพย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และงานวิจัยของศุภวัฒน์ พิกุลศรี (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนบางส่วนได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของเทศบาลไม่มากนัก เช่น มีส่วนร่วมในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ การแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะดำเนินโครงการ การวางแผนและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น

เมื่อโครงการเกิดปัญหา ให้ความร่วมมือดำเนินโครงการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนชุมชน เป็นคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผน รวมถึงการร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการจัดทำแผน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการจัดทำแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตามแผนการดำเนินงาน หรือตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด และมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ ลอยประ โคน (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลเมืองเก่ามีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนให้พื้นที่ให้ได้รับบริการที่ดีขึ้นตามสมควร โดยประชาชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โครงการด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นและโครงการรวมกลุ่มอาชีพ รวมทั้งมีส่วนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎากรณ์ ยุงทอง (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางั่ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์และงานวิจัยของนริگانต์ พุทธเมฆ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่าให้ความสำคัญ

ในด้านการประเมินผลน้อย เนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการประเมินผลการติดตาม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาการติดตามผลการดำเนินงานหรือโครงการตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมในการควบคุม การตรวจสอบ แผนงานหรือโครงการการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การมีส่วนร่วมเสนอชื่อกรรมการติดตามตรวจสอบ ร่วมทำสรุปผลการดำเนินงาน จัดทำรายงานเสนอผลการดำเนินงานต่อเทศบาลยังมีน้อย ซึ่งเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะส่งเสริมให้เกิดการประเมินผลให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญประภา สถิตรัมย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่มีความเห็นว่า เทศบาลยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการประชาสัมพันธ์ เพราะปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบยังไม่ทั่วถึง ยังขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกับผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ ปานมัจฉา (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่าข้อมูลเสนอแนะในภาพรวมส่วนใหญ่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้น เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และผู้ที่

เกี่ยวข้องต้องรักษาความดีนี้ไว้ แม้ว่าผลเฉลี่ยในด้านนี้จะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกๆ ด้าน แต่ยังไม่อยู่ในระดับมากที่สุด หรือมาก ด้วยเหตุนี้ เทศบาลควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ชี้แจงถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำโครงการทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนให้มากขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการที่ประชาชนได้เสนอในแผนพัฒนา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และประชาชนได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการการมีส่วนร่วมดังกล่าว

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ประชาชนในพื้นที่ยังให้ความสำคัญในการประเมินผลไม่มากเท่าที่ควร ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ในการประเมินผล การติดตาม แผนงานหรือ โครงการตามแผนพัฒนาการติดตามผลการดำเนินงาน หรือ โครงการตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้การมีส่วนร่วมในการควบคุม การตรวจสอบ แผนงานหรือ โครงการการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การมีส่วนร่วมเสนอชื่อกรรมการติดตามตรวจสอบร่วมทำสรุปผลการดำเนินงาน จัดทำรายงานเสนอผลการดำเนินงานต่อเทศบาลยังมีน้อย ประชาชนจึงให้ความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อย ดังนั้น เทศบาลตำบลเมืองเก่าอำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จะต้องหาแนวทางสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักแก่ประชาชน เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบว่า ประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบได้โดยวิธีใด และควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรู้จักบทบาท สิทธิหน้าที่ของตนเองโดยเทศบาลอาจดำเนินการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ สิทธิของประชาชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน และส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนิน โครงการต่างๆ ตามแผนพัฒนาเทศบาล

1.3 จากความคิดเห็นข้อเสนอแนะพบว่า ประชาชนให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่า เทศบาลตำบลเมืองเก่า ยังมีข้อบกพร่องในการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ความจำเป็น ความสำคัญของการจัดทำแผน ประกอบกับที่ผ่านมาเทศบาลตำบลเมืองเก่า มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนยังไม่ทั่วถึง ดังนั้น เทศบาลตำบลเมืองเก่าจึงควรเน้นบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น โดยเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์

ที่หลากหลาย เข้าถึงประชาชนได้ง่าย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลเมืองเก่า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

2.3 ควรวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ควบคู่ไปด้วย เพื่อเจาะลึกถึงสาเหตุการแก้ไข และปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์.
- _____. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กฤษฎาภรณ์ ชูทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว. (รายงานการวิจัย). เพชรบูรณ์: กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2549). “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (เอกสารประกอบการประชุม) เข้าถึงได้จาก www.roiet.go.th/ictroiet/link/pacha.doc
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/482092>
- _____. (2548). การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมติใหม่ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- _____. (2549). มติใหม่การปกครองส่วนท้องถิ่นวิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- _____. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอกซ์เปอร์เน็ท.
- _____. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- โกวิท พวงงาม และอรุณ อัครแสง. (2547). คู่มือมติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- จิรวัดน์ ชื่นเอี่ยม. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดิน อำเภอบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญาโท). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ. (2547). ความรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.

- ชาญวุฒิ สีนุญมา. (2551). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ศึกษา
กรณี : เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัชฎา เชิดสุวรรณ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
เทศบาลในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. (รายงาน
การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวงค์ ฉายาบุตร. (2542). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ตะติยา กาฬสุวรรณ. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านรอบศูนย์
การศึกษาพัฒนาเข้าหิ้นซ้ออันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: บริษัท พาณิชพระนคร
(2535) จำกัด.
- ทองอาน พาไทสง. (ม.ป.ป.). การวิจัยกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติงานของเทศบาลและเมืองพัทยา เล่ม 2
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิ.เจ.ปริ้นติ้ง.
- เทศบาลตำบลเมืองเก่า. (2558). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนาราง
จังหวัดพิจิตร. พิจิตร: เทศบาลตำบลเมืองเก่า.
- ธวัช มกรพงศ์. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2548). 100 ปีการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2440-2540 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ธีรพิชญ์ บันลือทรัพย์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหาร
ธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม ประชาสังคม. ขอนแก่น:
โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส.
- นริگانต์ พุทธเมฆ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาของ
เทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเอง
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พะเยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2547). *หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2551). *การปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540*. กรุงเทพฯ:
วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). *ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). *การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประชัน คณะวัน. (2553). *เอกสารการสอนการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. นุริรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). *นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ประชุม สุวดี. (2551). *การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร. (2542). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ประยูร กาญจนกุล. (2548). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10).
นุริรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2544). *สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ปรีชา ชิงงามแก้ว. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการปลูกป่า ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา แก่นดี. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต). นุริรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- _____. (2552). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อสังคมเป็นสุข (สรส).
- ปรัชญา เวสารัชช์ และเทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์. (2544). *การบริหารแผนงานโครงการท้องถิ่นและชนบท* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- “แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.” (2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนพิเศษ 40 ง.
- พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์. (2546). *การบริหารส่วนท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรชัย เทพปัญญา และคณะ. (2547). *การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สัมพันธ์พาณิชย์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชียงใหม่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.(การค้นคว้าแบบอิสระปริญญา มหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัทธมล ผลิพัฒน์. (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมระดมทุนของผู้บริจาค : กรณีศึกษาสำนักงานจัดหารายได้สภากาชาดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ชนวสุ. (2549). *ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญประภา สถิตรัมย์. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์. (การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต)*. บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). *ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อสถานที่ท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเกาะมุก จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2547). *นโยบายสาธารณะ แนวคิด กระบวนการและการวิเคราะห์*. เชียงใหม่: คณินิจการพิมพ์.
- มานิตย์ จุมปา. (2547). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ยุพิน ระพีพันธ์. (2544). “*ความรู้ ทักษะ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเมืองพนักสนิม อำเภอพนักสนิม จังหวัดชลบุรี*”. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

“ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548”.

(2548). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 112 ตอนพิเศษ 115 ง.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124. ตอนที่ 47 ก.

รศนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2546). เอกสารการสอนชุดการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: น้ากั้ง.

ลิขิต ชีรเวคิน. (2545). การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย : หมวดที่ 4 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2541). การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.

วุฒิสาร ตันไชย. (2544). การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภวัฒน์ พิภูลศรี. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ). ชัยภูมิ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชรรมคา.

_____. (2548). ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). กฎหมายการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2544). นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

สมยศ ลอยประ โคน. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลกระเซ้า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารรัฐกิจ). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2546). อบต. เทศบาล อบจ. อำนาจของใคร?. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551). แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลตำบลเมืองเก่า. (2558). สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี: งานทะเบียนราษฎร.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559).

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550.

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุทัน ทาวงศ์มา. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของหมู่บ้าน
แม่คำ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).

เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรัชย์ โสภภาพรม. (2549). ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อการ
กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.

สุรัสวดี ราชสกุลชัย. (2546). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร : แนวคิดในการวางแผน
(พิมพ์ครั้งที่ 3). ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). การบริหารนวัตกรรมแนวใหม่. นนทบุรี: สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

อกิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. เข้าถึงได้จาก

http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0109501/Unit04/unit04_004.htm

อรทัย ก๊กผล. (2551). หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรอนงค์ ปานมัจฉา. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Cheyne, C. M. (1997). *Public participation in local authority annual planning: 'Spectacles
and acclamation' or prospects deliberative democracy?* (Doctorate Tesis). New Zealand:
Massey University.

- Njunwa, K. M. (2010). *Community participation as a tool for development: local community's participation in primary education development in Morogoro, Tanzania. A case of Kilakala and Mindu primary schools* (Master Thesis). Morogoro: Centre for development studies faculty of economics and social sciences university of Agder.
- Swapan, S. H. (2012). *People's participation in the physical planning activities: A case study of Khulna development authority* (Research and development). Bangladesh: Khulna University.
- Waheduzzaman, W. (2010). *People's participation for good governance: A study of rural development programs in Bangladesh* (Doctorate Thesis). Canada: Victoria University.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำ การวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พันจ่าเอกพิเศษ คำขจร

ด้วย นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำ การวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์

ด้วย นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำ การวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๑๐๒๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลกบินทร์

ด้วย นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือ ในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๑๑๓๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลเมืองเก่า

ด้วย นางจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่าด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriham Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ในด้านต่างๆ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษารับรองว่าจะเก็บเป็นความลับและจะนำผลไปใช้เพื่อศึกษาในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 - 30 ปี

( ) 31 - 40 ปี

( ) 41 - 50 ปี

( ) 51 - 60 ปี

( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

( ) อนุปริญญา / ปวส.

( ) ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

( ) เกษตรกร

( ) รับจ้างทั่วไป

( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

( ) ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท

( ) 5,000 - 10,000 บาท

( ) 10,001 - 15,000 บาท

( ) 15,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน
เกณฑ์คะแนนแบ่งบอกถึงระดับการมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

- 6 หมายถึงมีส่วนร่วมมากที่สุด
- 5 หมายถึงมีส่วนร่วมมาก
- 4 หมายถึงมีส่วนร่วมปานกลาง
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
- 2 หมายถึงมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
- 1 หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วม

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
	6	5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น ในปีที่ผ่านมา เพื่อนำมาพิจารณากำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนา						
2. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น						
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุ ของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านร่วมกับผู้นำชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐ หรือ ภาคเอกชน						
5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนงาน หรือ โครงการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น						
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน						
7. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนา ท้องถิ่น						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
	6	5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
8. ท่านมีส่วนร่วมในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ						
9. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะดำเนิน โครงการ						
10. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น เมื่อโครงการเกิดปัญหา						
11. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือดำเนิน โครงการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ ที่วางไว้						
12. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น						
13. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
14. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น						
15. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการตามแผนการดำเนินงานหรือตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด						
16. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น						
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
17. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน						
18. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต						
19. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
	6	5	4	3	2	1
20. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี						
21. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
22. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น						
23. ท่านมีส่วนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด						
24. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
25. ท่านได้รับผลประโยชน์ของชุมชนในโครงการรวมกลุ่มอาชีพ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
27. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานหรือโครงการตามระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้						
28. ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุม แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
29. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ แผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
30. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีต่อไป						
31. ท่านมีส่วนร่วมเสนอชื่อกรรมการติดตามตรวจสอบ						
32. ท่านมีส่วนร่วมทำสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผน						
33. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานเสนอผลการดำเนินงานต่อเทศบาล						

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)
Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	128.6000	1529.4207	.8337	.9870
A2	128.6667	1522.9195	.8033	.9872
A3	129.0000	1518.1379	.8758	.9869
A4	129.2000	1534.3724	.8485	.9870
A5	129.1000	1513.8862	.8918	.9868
A6	129.0667	1515.7885	.8819	.9869
A7	129.3000	1510.1483	.8835	.9869
B1	128.9667	1530.6540	.8741	.9869
B2	128.8667	1519.4989	.9291	.9867
B3	129.2333	1521.2195	.9183	.9868
B4	129.0333	1518.2402	.9088	.9868
B5	128.9333	1547.9954	.6906	.9875
B6	129.1667	1512.7644	.8902	.9868
B7	129.1000	1512.8517	.8878	.9869
B8	128.9667	1521.9644	.8776	.9869
B9	128.9667	1529.5506	.8380	.9870
C1	128.6667	1542.4368	.7579	.9873
C2	128.7667	1550.4609	.8254	.9871
C3	128.8000	1549.4069	.7995	.9872
C4	128.9000	1558.8517	.6216	.9877
C5	128.9667	1539.2747	.7770	.9872
C6	128.9667	1543.3437	.7834	.9872
C7	128.9667	1537.6195	.8968	.9869
C8	128.9333	1526.2713	.8930	.9868
C9	129.3000	1529.8724	.8601	.9869
D1	129.0667	1527.3057	.8090	.9871
D2	129.1667	1535.4540	.8128	.9871
D3	129.0667	1533.9954	.8478	.9870
D4	129.1667	1533.4540	.8639	.9869
D5	129.2000	1528.9241	.7862	.9872
D6	129.4667	1528.6713	.8022	.9871
D7	129.4333	1527.9782	.8097	.9871
D8	129.1333	1537.2230	.7878	.9872

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 33

Alpha = .9874

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง
วัน เดือน ปีเกิด	13 ธันวาคม 2518
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่ 10 ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สังกัดกองวิชาการและแผนงาน เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2530 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองม่วง ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตึกมัธยม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตึกมัธยม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2540 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ สถาบันราชภัฏ บุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2560 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์